76. Torstaina 29 päivänä toukokuuta 1997

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi veronkantolain 26 a §:n muuttamisesta 2430

Hallituksen esitys 62/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 6/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain 12 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 60/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 9/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta 2431

Hallituksen esitys 52/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan ehdoista ..... „

Hallituksen esitys 59/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi kaivoslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 70/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Ensimmäinen käsittely

6) Hallituksen esitys laiksi lääninoikeuslain 1 a ja 13 §:n muuttamisesta 2431

Hallituksen esitys 50/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 6/1997 vp

7) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain 66 §:n muuttamisesta 2432

Hallituksen esitys 61/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 8/1997 vp

8) Hallituksen esitys laiksi henkilöstörahastolain muuttamisesta 2438

Hallituksen esitys 74/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 5/1997 vp

9) Hallituksen esitys laiksi jätelain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 75/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 5/1997 vp

Lähetekeskustelu

10) Lakialoite laiksi tieliikennelain 71 §:n muuttamisesta 2442

Lakialoite 34/1997 vp (Maija-Liisa Veteläinen /kesk ym.)

11) Lakialoite laiksi elintarvikelain 6 §:n muuttamisesta 2448

Lakialoite 40/1997 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

12) Lakialoite laiksi jätelain 35 §:n muuttamisesta 2450

Lakialoite 41/1997 vp (Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk ym.)

13) Lakialoite laiksi arvonlisäverolain 36 §:n muuttamisesta ..... ”

Lakialoite 43/1997 vp (Tuija Nurmi /kok)

14) Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 33 §:n muuttamisesta 2452

Lakialoite 44/1997 vp (Erkki J. Partanen /sd ym.)

15) Lakialoite laeiksi tuloverolain 124 §:n ja korkotulon lähdeverosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta 2455

Lakialoite 45/1997 vp (Erkki J. Partanen /sd ym.)

Mietintöjen pöydällepano

16) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 37 luvun muuttamisesta 2459

Hallituksen esitys 38/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 7/1997 vp

17) Hallituksen esitys laiksi lääkkeiden velvoitevarastointilain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 45/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Aura, Brax, Jansson, Juhantalo, Kallis, Kanerva I., Kanerva S., Karhunen, Kiviniemi, Korkeaoja, Koskinen Jari, Koskinen M., Krohn, Lamminen, Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Nikula, Penttilä, Roos, Saapunki, Saari, Tahvanainen, Tiilikainen ja Väistö.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Aaltonen, Tahvanainen, Kanerva I., Markkula M. ja Kanerva S.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä yksityisasioiden takia edustajat Kallis, Liikkanen, M. Markkula, Penttilä, Roos, Saari, Tiilikainen ja Väistö sekä
tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Aura, Jansson, Korkeaoja ja Lindqvist sekä yksityisasioiden takia ed. Nikula.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi veronkantolain 26 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 62/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 6/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 26 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain 12 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 60/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 9/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 52/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 luvun 1, 3—6, 10 ja 12 § ja luvun otsikko, 3 luvun 1—3 ja 11 § ja luvun otsikko sekä 4 luvun 1, 3 ja 4 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan ehdoista

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 59/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—8 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi kaivoslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 70/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4, 5, 10 ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi lääninoikeuslain 1 a ja 13 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 50/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 6/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Skinnari masensi heti puhujakorokkeelle tullessani, kun sanoi, että puhu lyhyesti. Minä toteutan kyllä toiveen.

Tällä lailla nykyiset lääninoikeudet pidetään voimassa siitä huolimatta, vaikka läänijako muuttuu viideksi lääniksi, ja siinä ei sellaisenaan ole mitään. Näinhän tietysti täytyy tehdä, koska lääninoikeuksia ei muuteta tuon viiden läänin mukaisiksi myöskään tulevaisuudessa lääninoikeuksina.

Minä tulin puhujakorokkeelle vähän moitiskelemaan hallitusta ja erityisesti ministeri Backmania siitä, kun hän ei ole puhunut ihan totuudenmukaisesti muutamia kuukausia sitten, kun eduskunnassa ensinnäkin hyväksyttiin läänijakoa koskeva laki, jolla mentiin viiteen lääniin, ja sitten tehtiin toinen laki, jolla muodostettiin lääninoikeuksille yhteisiä tuomiopiirejä, myös viisi kappaletta sillä tavalla, että lääninoikeudet voi-

vat antaa toisen lääninoikeuden alueelle juttujaan selvitettäväksi ja päätettäväksi, jos lääninoikeudessa on ruuhkaa.

Viiden yhteisen tuomiopiirin muodostaminen oli kovin enteellinen siihen nähden, että meillä muodostettiin samalla kertaa myös viisi uutta lääninhallitusta täällä valtakunnassa. Silloin epäilin, että yhteisten tuomiopiirien muodostaminen enteilee sitä, että Suomessa tulee olemaan tulevaisuudessa myös viisi lääninoikeutta. Tämä kiistettiin hallituksen taholta kovasti, myös ministeri Backmanin taholta, mikäli oikein muistan, mutta nythän tilanne on se, että nykyisten lääninoikeuksien edelleen voimassapitäminen on vain väliaikaista. Lähiaikoina tullaan Suomeen muodostamaan viisi uutta hallintotuomioistuinta, jotka vastaavat nykyisiä lääninoikeuksia, ja käytännössä tapahtuu juuri tällä tavalla kuin silloin epäilin ja jota kysyin. Toisin sanoen, kun mentiin viiteen lääniin, mennään myös viiteen lääninoikeuteen, jotka eivät tosin ole enää lääninoikeuden nimellä, vaan puhutaan viidestä hallintotuomioistuimesta.

Minä ihmettelen sitä, että kun tällaista kysyttiin, onko tarkoitus tällaisiin mennä, niin miksi sitä ei voitu täällä sanoa, kun sitä kysyttiin. Osoittaa hallitukselta tiettyjä epärehellisyyttä, kun eduskunnassa ei sanota jo voimassaolevista selkeistä suunnitelmista, niin kuin on totuus. Toisaalta tietysti täytyy sanoa, että Lipposen hallitus on niin yksinkertainen, että sen toimia on helppo etukäteen arvioida, mitä tulee tapahtumaan. Siinä mielessä se yksinkertaisellekin kansanedustajille on erinomainen asia. Sen toimenpiteet pystyy aika pitkälti tukäteen arvailemaan.

Siis tapahtui, kuten sanoin. Tulee viisi lääninoikeutta, ei tosin sillä nimellä, vaan hallintooikeuden nimellä. Sillä ei ole sellaisenaan mitään merkitystä. On ihan hyvä asia, että tulee viisi hallinto-oikeutta, jotka kyllä riittävät Suomessa. Ei tarvita 11 lääninoikeutta. Mutta sitä, että tämä asia on vielä muutama kuukausi sitten kiistetty hallituksen taholta, pidän tietyllä tavalla naurettavana.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Minä yhdyn ed. Aittoniemen näkemykseen siinä, että näitä väliaikaisia lääninoikeuksien suuria tuomiopiirejä ei tule vakinaistaa sinällään, vaan nimenomaan selvittää, kun nämä viisi hallintotuomioistuinta muodostetaan, että ne ovat mahdollisimman sopivia elinkeinorakenteen ja kulkuyhteyksien puolesta. Lakivaliokunta on tämän asian noteerannut ja edellyttää, että hallitus lääninoikeuksien sijaan perustettavien uusien alueellisten hallinto-oikeuksien tuomiopiirijaossa pyrkii muodostamaan piirit niin, että piirirajat noudattavat hallintolainkäytön kannalta tärkeimpiä hallinnollisia piirijakoja.

Tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kun entinen Kymen lääni tulee Etelä-Suomen lääniin, niin yleinen mielipide on sellainen, että meidän tulisi myös kuulua Etelä-Suomen hallinto-oikeuden tuomiopiiriin eikä, niin kuin tässä väliaikaisessa ratkaisussa Savoon päin olevaan tuomiopiiriin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain 66 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 61/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 8/1997 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitus puuttui optiomenettelyn uusimpaan porsaanreikään, siihen, että näitä sopimuksia oltiin siirtämässä perillisille. Sitä kautta löytyi mahdollisuus kiertää normaalia veroa ja saada alemmalle verokannalle optioiden tuottama hyöty.

Vieläkin, ja sen haluan tässä sanoa, lakiin jää pieni, sanoisiko, keinottelun paikka. En nyt kuitenkaan rohkene uskoa, että sitä keinottelun paikkaa välttämättä hyväksi käytetään, mutta ääneen se on kuitenkin sanottava. Kun uusien sopimusten rekisteröintiaikaa on kaksi kuukautta, niin sen jälkeen, kun hallituksen esitys on annettu, on ainakin teoriassa vielä mahdollisuus käytännössä pelata kahden kuukauden ajan tällä menettelyllä. Nyt täytyy vain toivoa, että tällaiseen peliin ei yrityksissä lähdettäisi, vaan pidettäisiin siinä määrin korkeasta moraalista kiinni, että toteltaisiin lainsäätäjän tahtoa, mikä tällä lailla nyt ollaan selvästi eduskunnan tahdoksi kirjaamassa.

Sen tausta, että tämän ääneen sanoin, on juuri siinä, että kokemus osoittaa, että yllättävän te-

hokkaalla tavalla teoreettisetkin porsaanreiät ainakin tähän saakka optiomenettelyssä on esiinkaivettu.

Mitä muutoin tulee optioitten käyttöön, niin voin kernaasti yhtyä pääministerin tämänpäiväiseen moralisointiin. Kyllä yrityksissä pitäisi olla selkärankaa siinä, että tällaiseen menettelyyn ylipäänsä, kohtuuttomien optiosopimusten tekemiseen ei lähdetä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Työsuhdeoptio-oikeudessa on tarkoitus kannustaa asianomaista parempiin suorituksiin ja tavoitteisiin ja palkita häntä sitten, kun tulosta on tullut. Ei ole ollut tarkoitus kannustaa jälkeläisiä eikä lähiomaisia. Siinä mielessä tämä laki on kovasti paikallaan, vaikka se tuntuukin vähän turhalta. Tässähän on itse asiassa tehty kärpäsestä härkänen, koska tiedossa on vain yksi tapaus, jossa optio-oikeuden siirtoa on käytetty, ja se oli siirretty intressipiireihin eli annettu itse asiassa hyväntekeväisyyteen. Mutta ennalta ehkäisevänä lakina tämä toimii.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Ihamäen ajatuksiin voi yhtyä sikäli, että on aiheellista ajoissa asiaan puuttua, ennen kuin tulee enemmän tapauksia. Ajatelkaamme asiaa myös siltä kannalta, että kun nyt vientituotanto lisääntyy, se lisääntyy paljon siitä syystä, että myös valtiovalta monin keinoin on tukenut teollisuutta ja talouselämää ja antanut sille mahdollisuuksia lisätä toimintaansa ja aktivoitua. Näinhän on monella tavalla tapahtunut. Se on käyttänyt myös erilaisiin tukiin rahaa, ja mistä se tulee? Se tulee veroista. Ei voi olla tavallisen veronmaksajan näkökulmasta oikein, että jotkut suurituloiset ihmiset pystyisivät keinottelemaan tuloillaan ja olemaan maksamatta säädettyä veroa tällaisilla siirroilla, joita option suhteen on tapahtunut — ajatukset, että siirretään lähiomaisille. Näin ollen uskottavuuden ja ed. Pekkarisenkin mainitseman yhteiskuntamoraalin kannalta on hyvin tärkeätä, että kaikki ihmiset ovat edes lähellä samaa viivaa verotuksessa.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että yrityshyödyn palkkaus voidaan muotouttaa siten, että se on suhteessa yrityksen tulokseen. Optiojärjestelmä sinänsä on tarkoituksenmukainen. Mutta kun katson suomalaisten johtajien optioita, yleensä niihin ei sisälly minkäänlaista riskiä vaan hyvin usein melko huimakin voiton mahdollisuus ja ne eivät kannusta tänä päivänä parempaan tulokseen sinänsä. Toivonkin, että kun optioita valtionyhtiöissä ja muuallakin luodaan, yhtiön omistajat ottaisivat nykyistä huomattavasti tiukemman linjan optioiden suhteen niin, että niissä olisi myös tappioriski johdolle, jos yritys ei menesty.

Mitä tulee tähän verolakiesitykseen, se on erityisen tarkoituksenmukainen, koska optiohan menettää mielekkyytensä, jos se siirretään lapsille tai jollekulle intressipiirissä olevalle, joka sitten hyötyy siitä. Tavallaan tällä tavalla se ei ole enää sidoksissa johtajan tulokseen. Vaikka useimmissa tapauksissa tarvittaisiinkin yhtiön hallituksen suostumus siirtämiseen, jos tässä yhteydessä tätä reikää ei tukittaisi, uskon, että se hyvin helposti johtaisi siihen, että kaikesta huolimatta yhtiöiden hallitukset antaisivat lupia optioiden siirtämiseen lapsille ja sukulaispiiriin ja tällä tavalla meneteltäisiin epätarkoituksenmukaisesti pelkästään veroedun saavuttamiseksi.

Tästä syystä mielestäni on erittäin tärkeätä, että heti, vaikka vain yksi tapaus on havaittu, puututtiin optio-ongelmaan. Tähän olisi voitu puuttua ehkä myös perustuslain 28 §:n nojalla ja tulkita nämä veronkierroksi puhtaasti ja verottaa. Mutta on tärkeätä, että oikeudellinen epävarmuus ei ole tässä asiassa vallalla vaan selvästi osoitetaan, että optio, joka siirretään lapsille tai lähipiiriin, on ansiotuloa ja verotetaan ansiotulona sen henkilön kädessä, joka alkuperäisen option on saanut.

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Minustakin on hyvä, että hallitus ja tällä hetkellä myös eduskunnan valtiovarainvaliokunta ovat tässä asiassa lähteneet liikkeelle. Ihan näistäkin syistä, kuin todettiin, valitettavasti elinkeinoelämän johtohenkilöiden toimenpiteisiin pitää puuttua.

Väkisinkin tulee mieleen, että jos tätä bisnestä tehtäisiin yhtä suurella mielikuvituksella kuin viime vuosien tapahtumia yritysjohdon osalta on seurattu, tällaista työttömyystilannetta ei olisi. Tässä mielessä minusta yritysjohdon vastuuta työllisyyden hoitamisessa pitäisi korostaa. Suomessa bisnes eräissä yrityksissä on liian helppoa. Ne omistavat ristiin yrityksiä, ja jos pankista ei saa rahaa, ne menevät eläkevakuutusyhtiöön, jossa ovat myös hallinnossa mukana, ottavat sieltä rahaa ja sopivat korosta. Tällä tavoin syntyy ylätasolle sellainen yritystoiminta, jossa ei ole varsinaisesti kilpailua vaan turvataan kunkin etuudet. Jos on katsonut mustien autojen takapenkillä olevaa porukkaa, niin se on ollut suurin piirtein sama 80-luvun lopun jälkeenkin ja

oikeastaan ainoa lisä, joka näihin samoihin ristiinomistuksiin ja muihin on tullut, on Iiro Viinanen.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Toivon tulkinneeni oikein ed. Sasia, kun hän mielestäni antoi ymmärtää, että asia ei voi olla tulkintakysymys, viitaten verolain 28 §:ään. Tämä ei todellakaan voi olla tulkintakysymys, koska siitä seuraa loputon suo, sellainen hetteikkö, jolta ei ole paluuta.

Ed. Skinnari vetosi johtajien vastuuseen. Minusta olemme nyt sellaisessa tilanteessa, jossa omistajan vastuu nousee erinomaisen tärkeäksi, siis sillä tavalla omistajan vastuu, että hän pitää huolen siitä, että tekninen johtaja, siis se, joka suurella palkalla on otettu töihin, ei pelaa sillä tavoin, että toisaalta omistajan ja toisaalta verottajan vastuu hämärtyy ja että tällä tavalla hämärtyy koko se mekanismi, jolla verotus toimii. Tässä mielessä minusta koko optioproblematiikka on sen kaltainen, että siitä olisi hyvä päästä, jos mahdollista, kokonaan eroon.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! On hyvin tärkeätä, että optiojärjestelmään sisältyvään epäkohtaan puututaan välittömästi. Joku on sanonut, että nyt ammutaan tykillä kärpästä. Näin asia ei varmastikaan ole. Jos nyt puheena olevan tapauksen annettaisiin mennä läpi sormien, on selvä, että nämä tulevat lisääntymään.

Tätä asiaa on tarkasteltava myös yritysjohtajien ja yritysten omistajien moraalin kannalta. Samanaikaisesti, kun esimerkiksi valtionyhtiöissä eräät yritysjohtajat, johdossa olevat henkilöt optiojärjestelmän kautta ottavat suuria lisäansioita itselleen, puretaan henkilöstörahastoja pois ikään kuin sillä tavalla, että tulos olisi syntynyt pelkästään yrityksessä vain johdon tekemillä toimilla. Näinhän asianlaita ei ole. Minusta erityisesti, kun puhutaan valtionyhtiöistä, pitää omistajan eli valtion katsoa nyt, mitä eri yrityksissämme tapahtuu. Tästä tullaan siihen kysymykseen, josta ed. Kekkonen puhui, että omistajan vastuuta korostetaan nyt näissä asioissa.

Ed. Aaltonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. J o e n p a l o : Rouva puhemies! Ajatukseni kulkevat aika tavalla samaa rataa kuin ed. Laitisen. Kyse on siitä, että työelämässä vallitsee erittäin suuri epäoikeudenmukaisuus. Varsinaiset tuloksentekijät eli henkilöstö on samanaikaisesti optioansioita nauttivien johtajien jatkuvan tulituksen kohteena. Palkkoja ja muita menoja on leikattava, henkilöstöä vähennettävä, eli tällä tavalla tehdään osa siitä tuloksesta, jonka nämä johtajat optioidensa kautta ovat hankkimassa. Tässä mielessä tämä verolain muutos on korjaamassa pieneltä osin tällaista työelämän epäoikeudenmukaisuutta. Kyse ei ole kateudesta vaan siitä, että työelämässä pitää olla samat pelisäännöt kaikille asemasta riippumatta.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Pääministeri on tosiaan tänään arvostellut optiolainajärjestelyjä yleisesti ottaen, ja mielestäni pääministeri on varsin oikeassa kritiikissään. Sanon, että tässä maassa meillä omistus on todellinen ongelma. Meillä omistus on erittäin harmaata. Jos katsomme talouselämän edustusta hallituksissa ja hallintoneuvostoissa, oikeastaan sieltä kumpuaa osittain tämä optio-ongelma. Samat miehet istuvat ristiin eri yhtiöiden hallituksissa, myöntävät toisilleen optioita ja kilpailevat keskenään siitä, kuka myöntää kaverilleen parhaan option.

Mielestäni jossakin vaiheessa pitäisi vakavammin yhteiskunnassa keskustella suomalaisten yritysjohtajien osallistumisesta hallitus- ja hallintoneuvostotyöskentelyyn. Poliitikkoja on paljon arvosteltu, mutta mielestäni yritysjohtajia voidaan tällä kertaa arvostella. Usein on niin, että nämä johtajat eivät itse omista edes minkäänlaisia osakkeita näissä yhtiöissä vaan ovat jonkin harmaan instituution edustajina näissä yhtiöissä ja heillä ei ole omaa lehmää millään tavalla ojassa eikä omaa intressiä. Hyvin usein on myös sillä tavalla, että istutaan eri yhtiöiden hallituksissa siten, että näiden yhtiöiden intressit ovat ristiriidassa keskenään. Voi sanoa, että ei oikeastaan monessa maailman sivistyneessä maassa ole mahdollista se, että istutaan kilpailevien yritysten hallituksissa tai hallintoneuvostoissa. Mutta Suomessa tällainenkin on mahdollista.

Täytyy todeta, että Suomessa on äskettäin käyty keskustelua siitä, millä ammattitaidolla johtajia valitaan eri yhtiöiden hallituksiin ja hallintoneuvostoihin. Viimeisin oli esimerkiksi se, kun jotkut sijoittajat ihmettelivät, millä ammattitaidolla Nokian hallitus oikeastaan on valittu. Ottamatta kantaa enemmän näiden henkilöiden pätevyyteen täytyy todeta, että ehkä näistä kysymyksistä tarvittaisiin yhteiskunnallista keskustelua myös Suomessa.

Ed. E l o : Arvoisa rouva puhemies! Tarkoitukseni oli todeta, että ed. Sasi käytti kerrankin todella hyvän puheenvuoron ja siihen voidaan hyvin yhtyä.

Oikeastaan kuitenkin minun puheenvuoroni lähtee liikkeelle siitä, mitä ed. Skinnari sanoi, eli että tämä olisi erityistä suomalaista luovuutta johdon taholta. Kyllä kai tosiasia on, että optiojärjestelmä on kansainvälinen järjestelmä, mutta kyllä suomalaiset tietysti ovat vielä omia lisiään tuoneet siihen.

Mitä muuten tulee yrityskulttuuriimme, olen ihmetellyt myös sitä, että valtionyhtiöitä, rouva puhemies, jotka ovat hyvin toimineet, on arvosteltu, esimerkiksi poliitikkoja siitä, että he ovat hallintoneuvostoissa. Kuitenkin poliitikot, jos nyt vertaa yksityisten yritysten johtoon, ovat erittäin pienillä korvauksilla olleet siellä. Jos sitten katsotaan, minkälaisessa kunnossa valtionyhtiöt ovat olleet, kun osakkeita on myyty, on yksityistetty, nehän ovat olleet hyviä yhtiöitä.

Esimerkiksi voisin esittää kysymyksen, mitä entinen valtionyhtiö Outokumpu voitti sillä, että poliitikot heitettiin pois hallintoneuvostosta ja otettiin kaksi eläkeläistä hallitukseen mukaan. Tämäkö tarkoitus tällä uudistuksella todella oli? Ihmettelen sitä, että me poliitikot olemme suostuneet tähän itsemme mollaamiseen, jota tapahtuu lehdistössäkin koko ajan.

Rouva puhemies! Vielä lopuksi sanon, että kun Vattin tutkimusjohtaja Reino Hjerppe kuukausi sitten sanoi, että suurituloiset ihmiset ovat luopuneet eduistaan mutta pienituloiset eivät ole, se oli hämmästyttävä lausunto mieheltä, joka on valtiotieteen tohtori.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä mainiossa yhteishengessä, joka on löytynyt tässä keskustelussa, oppositio on hyvin kernaasti mukana ilman muuta, niin kuin jo ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin. Olisi tavattoman tärkeää, että myös veroministeri olisi itse paikalla. Tätä listaa voisi jatkaa, tekemistä hänelle riittäisi tällä alalla kosolti. Veroparatiiseihin sijoittavat suomalaiset on yksi tie, joka tarjoaa tällä hetkellä vielä tietynlaisen verotuksen kiertomahdollisuuden. Hallintorekisterin ei-julkisuus tällä hetkellä antaa mahdollisuuden joillekuille rikkaimmille suomalaisille toimia kolmansien maiden kautta ja saada itselleen verohyötyä tavalla, kun moraalista puhuttiin, joka välttämättä ei ole vähintäänkään suomalaisen kansalaismoraalin kannalta hyväksyttävää.

Toinen esimerkki liittyy aihepiiriin eläkeläiset, jotka viettävät etelässä osan vuotta. Kaikki ne, niin kuin tänä päivänä selvitettiin aihepiiriä, sosiaaliturvan kustannukset, esimerkiksi terveydenhuollon kustannukset, jotka siellä aiheutuvat tällaiselle suomalaiselle, tulevat Suomen maksettavaksi samaan aikaan, kun tällainen kansalainen ei kuitenkaan itse maksa erilaisia sotumaksuja lainkaan.

Tämän tyyppisten kohtuuttomuuksien oleminen siinä tilanteessa, jossa tavalliset pienituloiset kansalaiset painivat jokapäiväisten toimeentuloongelmien kanssa, ovat aihepiiriä, jossa pitäisi jatkaa tätä hyvää työtä, josta nyt käsittelyssä oleva laki on ensimmäinen esimerkki. Seuraaviin askeliin pitäisi myös pystyä kajoamaan.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tämän kaltainen työsuhdeoptio-oikeus pelaa myös valtionyhtiöissä. Nyt valtio voisi näyttää esimerkkiä, miten toimitaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! On syntynyt oikein herravihan tyyppinen ilmiö, joka on mahdottoman terve ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa joskus vähän roihahtaa.

Mutta minä sain aiheen puheenvuorooni ed. Elon puheenvuoron johdosta, jossa hän sopivan tilaisuuden tullen korosti poliitikkojen asemaa johtokunnissa ja hallintoneuvostoissa. Minä sanon ihan suoraan, että ihan sama, ovatko siellä eläkeläiset tai sellaiset, joita ed. Sasi ilmeisesti tarkoitti, tai poliitikot. Kyllähän kysymys on siitä, että käydään syömässä päivälliset ja juomassa kahvit eikä mitään tiedetä yhtiön asioista. Se, joka johtaa yhtiötä, on Nokiallakin joku Ollila suvereenisti, eivätkä siellä tällaiset johtokunnan jäsenet tiedä hölkkäsen pölähtävää asioista, eivätkä tiedä myöskään poliitikot, jotka ovat hallintoneuvostoissa ja johtokunnissa.

Olen aikoinaan ollut itse Pohjolan Liikenteen hallituksessa ja lähdin sieltä kävelemään, kun huomasin, minkälaista se homma oli. Käytiin syömässä hyvä ateria ja juomassa kahvit ja sillä tavalla, mutta yhtiön asioista ei kukaan tiennyt mitään. Yhtiöllä meni silti todella loistavasti hyvän johtajan ... (Välihuutoja) — Antakaa minun puhua, älkääkä mekkaloiko! — Yhtiötä johdettiin hyvin ja se toimi hyvin, mutta se ei ollut mitenkään johtokunnan eikä hallituksen ansiota, eikä täällä ole yhtään sellaista poliitikkoa, joka olisi johtanut Outokumpua aikoinaan tai jotakin valtionyhtiötä niin, että sillä olisi ollut mitään tekemistä niiden kehityksen kanssa nykyiseen arvoonsa. Paljolti olen ed. Sasin kanssa

samaa mieltä, että siellä eläkeläiset sun muut pyöriskelevät suhteilla näissä johtokunnissa ja samalla lailla suhteilla ja poliittisella mandaatilla poliitikot, joilla ei ole mitään muuta tekemistä siellä kuin päivällisten syöminen.

Ed. Tahvanainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. E l o : Rouva puhemies! Minulla on yhdeksän vuoden kokemus Outokumpu Oy:n hallintoneuvoston työskentelystä. Minulla on vallan eri kuva siitä kuin ed. Sulo Aittoniemellä. Siellä oli muun muassa ed. Zyskowicz samaan aikaan minun kanssani. Mielestäni siellä tehtiin hyviä päätöksiä. Ed. Aittoniemi, hallintoneuvosto valitsee esimerkiksi korkeimman johdon. Kun katsomme esimerkiksi Outokumpua, olemme aina tehneet hyviä ratkaisuja tai tehtiin silloin aikanaan hyviä ratkaisuja. En nyt ymmärrä, ed. Aittoniemi, että se tästä eläkeläishallituksesta kovinkaan paljon paranee, jos nyt poliitikot korvataan entisillä yritysjohtajilla, jotka vain hoitavat siellä omia ja toisten yritysjohtajien etuuksia, niin kuin täällä ed. Zyskowicz ja Sasi ovat todenneet.

Vielä kerran sanon, rouva puhemies, että ne valtionyhtiöt, jotka ovat tulleet yksityistetyiksi, ovat olleet hyvässä kunnossa ja on ollut jotakin myytävää. En ole ihan varma, että kaikki yksityisten johtamat yhtiöt olisivat olleet samassa kunnossa. Hallintoneuvostot ovat kuitenkin kantaneet keskeisen vastuun siitä, miten yhtiöitä on johdettu. Ed. Aittoniemelle näyttää vain ruoka ja juoma olevan kaikkein tärkeintä, (Ed. Aittoniemi: Totta kai!) Rouva puhemies, ihme kun hän ei konjakista mitään puhunut!

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minäkin vähän provosoiduin ed. Aittoniemen puheenvuorosta, kun hän tavattomasti vähätteli yhteiskunnallisen päätöksenteon merkitystä valtionyhtiöissä esimerkiksi.

Kun ed. Elo on puhunut taajaan Outokummusta, niin haluaisin kyllä sanoa — voi olla, että tämä kuulostaa vähän yllättävältä tästä sektorista — että Ahti Karjalaisen merkitys Outokummun kehittämisessä, sen tuomisessa sellaiseksi yhtiöksi kuin mitä se nyt on, oli tavattoman suuri. Hän oli mitä tyylipuhtain yhteiskunnallinen päätöksentekijä (Ed. Gustafsson: Puhu vaikka Nesteestä ja Väinö Leskisestä 50-luvulla!) — Ed. Gustafsson viittasi Väinö Leskiseen ja Nesteeseen. He ovat olleet erittäin tärkeitä henkilöitä silloin, kun on luotu sitä teollisuutta, sitä kansallisvarantoa, josta me kaikki nyt pääsemme nauttimaan.

Mutta ed. Pekkarinen, saanko pikkuilkeästi nyt teille sanoa, milloin tämä optiokäytäntö Suomeen oikeastaan hiipi. Se hiipi kyllä Esko Ahon hallituksen aikana ja tuossa hallituksessa ed. Pekkarinen oli tavattoman voimakas vaikuttaja.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Pekkariselle sanoisin sen verran, että milloin rahalla on ollut moraalia. Kuten äsken totesitte, niin sillä ei sitä ole eikä näy sen tekijöilläkään olevan. (Ed. Takkula: Joillakin on!) — En usko, että Lapissakaan. — Ed. Kekkosen puheenvuoroon en malta olla mainitsematta, kun puhutaan poliitikoista, jotka tähän maahan teollisuutta ovat luoneet ja edellytyksiä sille, että kyllä tässä maassa on vaikuttanut varsin korkealla paikalla eräs toinenkin Kekkonen, joka on ollut voimakkaasti vaikuttamassa siihen, että tässä maassa eräät valtionyhtiöt ja niitten ympärille myöhemmin yksityistetytkin yhtiöt ovat kehittyneet. Kyllä tämä on ollut poliittista vaikutusta.

Mitä tulee viime vuosien kikkailuun, niin on totta, että ainakin valtionyhtiöissä nähtiin se, että silloin, kun herrat pääsevät rakentamaan omia optioita itselleen, niin kyllä ne syntyvät aika herkällä sidonnaisuudella ja vailla riskiä. Nämä ovat olleet riskittömiä papereita näille isännille, jotka ovat näistä viime päivinä saaneet kultamunia nostaa itse tai sukulaistensa kautta. Ei ole minkäänlaista riskiä ollut. Enkä usko, että näillä on tulevaisuudessakaan riskiä.

Mutta samaan aikaan, niin kuin ed. Laitinen totesi, on eräässä erittäin hyvin menestyneessä yrityksessä purettu henkilöstön osalta rahastoja, jotka todella tuloksen tekevät. Minusta tässä on kyllä pitemmän tuumaamisen paikka myös eduskunnalle ja hallitukselle.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Elo kertoi, kuinka tehtiin hyviä päätöksiä. Minä uskon, että helppo on hyviä päätöksiä tehdä, kun ne on hyvin valmisteltu. Olen jo 10—15 vuotta käyttänyt kunnallispolitiikassa sellaista sanontaa, että lautakunnan jäsenien kannalta paras teko on se, ettei vastusta hyviä esityksiä, silloin on parhaiten menestynyt. Pelkään pahaa, että taitaa samalla tavalla olla korkeammallakin tasolla.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemen ajatukseen voisi jatkaa sillä lailla, että eikös luottamushenkilön tehtävä ole luottaa, mitä ylempää kerrotaan.

Tässä voisi heittää toiseen suuntaan ajatuksen hallintoneuvostoista, johtokunnista ja isännistä, mitä ne ovatkin, kun miettii pankkimaailman kriisiä, mitä tapahtui. Nyt kun siitä on käyty kaikennäköisiä käräjiä, niin ainakin ne edustajat, jotka hallintoneuvostoissa ja elimissä ovat olleet, väittävät nyt käräjillä silmät kirkkaina, että he eivät ole tienneet yhtään mitään, miten he voivat olla vastuussa. Tässä on vertaus tähänkin kysymykseen, että jossakin puolivälissä kai kiistassa on totuus, mitä puhutaan.

Ed. Laitisen ajatteluun siitä, kun hän puhui valtionyhtiöiden moraalista ja roolista, millaisia esimerkkitapauksia näiden pitäisi olla. Todennäköisesti samanlainen tilanne on yksityiselläkin puolella, mutta ymmärsin ed. Laitisen huolen siinä mielessä, että valtionyhtiöihin me voimme vaikuttaa, mutta yksityisen puolen moraaliin ei niinkään paljon. Eli koska kuitenkin valtiovallan edustajat elimissä ovat, niin sieltä kautta valtionyhtiöiden pitäisi olla esimerkillisiä ja mallikelpoisia eikä tehdä tulosta sillä tavalla, että johtajille sitten jaetaan optioita. Onneksi tässä nyt ainakin yksi reikä isketään tukkoon, että ei ainakaan etukäteisperintönä ja sukulaisille näitä lahjoiteta. Siinä mielessä tämä on ihan myönteinen asia.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen on niin taitava poliitikko, että hän kyllä saa edellisen hallituksen ministerit kiinni vaikka pullan leipomisesta. Välillä tuntuu kyllä siltä.

Minä halusin tästä vaan sanoa kuitenkin, että sellaista lainsäädäntöähän ei ole säädetty, (Ed. Kekkonen: Ei kukaan sitä väittänytkään!) että tämmöisten optioitten tekeminen tulisi mahdolliseksi, niin kuin me kaikki tiedämme. Mutta jotta pöytäkirjoihin tulisi sanotuksi, niin halusin sen sanoa. Tämä liittyy tietysti pääomaverojärjestelmän käyttöönottamiseen ja se teki mahdolliseksi välillisesti tällaisten porsaanreikien löytymisen.

Ed. Kekkonen, jos nuo Ilta-Sanomien tiedot pitävät paikkansa, niin taisin ensimmäisenä olla, kun nämä porsaanreiät ilmestyivät, tarttumassa tähän ongelmaan sen jälkeen, kun ensimmäisen kerran huomattiin, että tämmöinen ongelma on olemassa. Sitä ei muuten huomannut liioin valtiovarainvaliokunta edellisellä vaalikaudella eikä sen verojaosto, niin hyvää työtä kuin ne tekevätkin. Vasta käytännön elävä elämä toi esille näitten vekkuleitten monipuoliset taidot löytää porsaanreikiä. Ne tukittiin silloin ja nyt tukitaan seuraavan kerran.

Minä vain toivon, että tätä kahden kuukauden pelimahdollisuutta — en tiedä, selvisikö se kaikille edustajille, mikä pelimahdollisuus vielä tähän jää — ei nyt yrityksissä käytettäisi hyväksi. Teoriassa yritykset voivat nyt tehdä ja kirjata ne päätökset tästä taaemmaksi ja vielä järjestää näitä optioita ja käyttää porsaanreikää hyväkseen. Toivotaan, että näin ei käy.

Ed. E l o : Rouva puhemies! Ihan lopuksi tähän keskusteluun haluan todeta kyllä senkin näkökohdan, että ne poliitikkojen hallitsemat hallintoneuvostot valtionyhtiöissä ovat olleet varsin tiukkoja esimerkiksi palkkapolitiikassa. Jos on katsottu ja vertailtu eri yhtiöitten palkkoja, niin voidaan todeta, että valtionyhtiöissä keskimäärin ottaen kuitenkin kuri on selvästi ollut parempi kuin yksityisissä yhtiöissä. Tästä meillä on hyviä esimerkkejä.

Vielä kerran, rouva puhemies, minä sanon, että totta kai kaikkia yhtiöitä johtaa toimiva johto. Niiden keskeinen tehtävä on se, mutta hallintoneuvostojen tai hallitusten tehtävä on valita tämä toimiva johto. Siinähän voidaan tehdä aivan keskeisiä virheitä. Minun mielestäni ainakin pääosin valtionyhtiöissä tässä ollaan onnistuttu ihan hyvin.

Mitä tulee siihen, niin tosiaan esimerkiksi luottamusmiesten hallitsemissa hallituksissa lähinnä yritysjohtajat ovat toinen toistensa hallituksissa, ehkä 10—15:ssä. Miten, rouva puhemies, voidaan kuvitella, että he ehtivät sen paremmin kuin me poliitikotkaan perehtyä näitten yritysten todelliseen hallintoon?

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Näistä valintakriteereistä, niin nykyisinhän näihin hallituksiin ja hallintoneuvostoihin on päässyt hyvin paljon henkilöstön edustajiakin. Näitähän on pidetty peikkona kautta historian, että eihän tavallinen duunari saa nähdä eikä kuulla mitään oikeaa asiaa. Kauan mukana olleena voin myös todeta sen, että ainut pelko, mikä tässä kapitaalilla on ollut yhtä lailla valtion kuin yksityiselläkin puolella, on ollut se, että paljastuisi, kuinka vähällä järjellä näitä asioita voidaan hoitaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi henkilöstörahastolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 74/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 5/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi jätelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 75/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 5/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on varsin oikea. Se vie eteenpäin viime vuonna alkanutta kehitystä. Eli 1.9.96 tuli jätevero voimaan ja sen tuloksena jätteiden käsittely ja nimenomaan kierrätys nopeutui ja voimistui, toisin sanoen kaatopaikalle kuljetettava jätemäärä väheni. Tämä on nyt jo selkeästi nähtävissä.

Eräs asia kuitenkin tässä on kesken, asia, joka koskee yleensä tätä kierrätystä ja heikentää sen toteutumista. Se on se, että teollisuuden omat kaatopaikat ovat edelleenkin tämän jäteveron ulkopuolella. Ne jäivät tuolloin viime vuonna eduskunnan päätöksessä tämän maksun 90 markkaa per jätetonni ulkopuolelle. Myös teollisuuden omat kaatopaikat olisi saatava mukaan tämän jäteveron alaisuuteen, ja tässä kohdin sopiikin toivoa, että hallitus lähtisi tässä asiassa liikkeelle vielä uuden esityksen kanssa.

Muuten ympäristövaliokunta mietinnössään toteaa selkeästi, että tämä on hyvä ja varsin tärkeä esitys hallitukselta. Painotamme nimenomaan sitä kohtaa, että jätteiden tuottajilla on vastuu näistä jätteistä.

Ed. I. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Joenpalo: Rouva puhemies! Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja ed. Tiusanen puheenvuorossaan ei ollut aivan väärässä niiltä osin, mikä kosketteli teollisuuden omia kaatopaikkoja. Se on asia, joka on tietysti ratkaistava, mutta tällä hetkellä suomalaista teollisuutta on eduskunnan päätöksillä jo paljon rangaistu. On tullut lisänä energiaverokysymys ja monta muuta asiaa, niin että ei tällä asialla ole kyllä kiire. Se koskettaa erittäin suuria massoja, erittäin suuria markkamääriä ja kyllä tällä on enemmän vahingollisia vaikutuksia teollisuuden kilpailukykyyn kuin hyödyllisiä vaikutuksia luonnon ja kaatopaikkojen kierrätystoiminnan kannalta. Teollisuus tutkii erittäin tarkasti, mitä voi tehdä näillä varastoiduilla jätteillään, ja niitten hyötykäyttö lisääntyy sitä mukaa kuin tekniikka kehittyy. Tässä kannattaa kyllä hiukan odotella eikä hosua.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Tuohon ed. Joenpalon huomioon sikäli toki tuleekin yhtyä, että jäteveron kehittäminen siihen suuntaan, että myös teollisuuden kaatopaikat ovat sen alaisuudessa, ei merkitse eikä sen tule merkitä sitä, että teollisuuden kilpailukyky vaarantuisi. Uskon, että yleensäkään tämä jätevero ei ole minkäänlaatuista kilpailukykyä Suomessa heikentänyt, vaan tuonut aivan uuden teollisuudenalan eli jätteiden hyödyntämisen mukaan yhteiskuntaan. Siihen liittyy laaja, lähes 2 000 miljoonaa markkaa vuodessa liikevaihtoa toteuttava yritysrypäskokonaisuus.

Tämä ed. Joenpalo huoli sinänsä mielestäni ei ole välttämättä sellainen, että se estäisi meitä kehittämästä jäteveroa myös teollisuuden kaatopaikkojen suuntaan. Voimme toki hienosäätää lain niin, että se ei estä teollisuuden toimintaa eikä lisää oleellisella tavalla rasitusta teollisuuden kannattavuuteen, mutta samalla kuitenkin edistää jätteiden hyötykäyttöä.

Ed. Kekkonen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Joenpalo osui sillä tavalla oikeaan, että tämäkään ei ole kovin laajalla pensselillä käsiteltävä asia, vaan tässä on hyvin erilaisia yksityiskohtia: toisessa ääripäässä teollisuuden jätteeksi luokiteltavissa oleva ydinjäte ja toisessa päässä jotakin kovasti pientä.

Se, minkä takia, arvoisa rouva puhemies, tämän puheenvuoroni pyysin, on se, että tämä

luonnonsuojeluväki tai miksi heitä nyt kutsutaankin, on sillä lailla hiukan epärehellistä, että kun eri paikkakunnille yritetään saada laitoksia, joissa käsiteltäisiin jätteitä yleensä ja ongelmajätteitä aivan erityisesti, minkä pitäisi olla luonnonsuojelumielessä suurin kysymys, merkittävin kysymys, niin aina löytyy jokaiselta paikkakunnalta se nerokas luonnonsuojelija, joka katsoo, että ei sitä nyt meidän paikkakunnallemme voi tehdä. Tässä mielessä, kun me tässä salissa käsittelemme valtakuntaa kokonaisuutena, minusta täällä olisi voitava tämä nähdä ja pystyttävä tekemään myös sellaista lainsäädäntöä, jolla saadaan aikaan kattava verkosto ongelmajätteitä varten.

Ed. Partanen: Arvoisa rouva puhemies! Minusta kokonaisuutena teollisuuden ympärille kerätyssä kuormassa siinä, mitä jätteillä yleensä käsitetään, on käsittämättömiä asioita, ei juuri tässä mutta jo voimassa olevissakin lakipykälissä. Esimerkin otan siitä. Yleensähän täällä tykätään, kun valimostakin ruvetaan puhumaan, että se tuottaa suurta sontaa ja aiheuttaa suuria ongelmia ympäristölle. On käsittämätöntä, että miljoonien laskut tulee valimon ympärillä toimivalle yritykselle siitä, että se tuhansia tonneja tai kuutioita vuodessa lähettää tehtaalta parasta maanparannusainetta kaatopaikalle, hienoa hiekkaa, joka on parasta, mitä voi olla. On käsittämätöntä, ettei minkälaista soveltavaa taidetta ei ole oikeissa asioissa. Lukitaan tämmöisiä asioita kiinni. Kyllä tässä talossa pitäisi ruveta pikkuhiljaa ymmärtämään, että nämä asiat eivät ole sokeitten asioita. Kyllä pitää olla varaa soveltaa.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä jäteasioissa pitää lähteä tietysti siitä, että ne, jotka tuottavat jätteitä, maksavat myös viulut. Se periaate johtaa semmoiseen ajatteluun, että hyödynnetään, tehdään talteenotto, hyötykäyttö mahdollisimman tehokkaasti, saadaan oikeaan putkeen menemään oikeat jätteet. Sitä kautta myös niiden määrä vähenee. Kyllä sillä tavalla on, että kuka tekee, se maksaa. Ei sillä tavalla voi olettaa, että veronmaksajien kontolle jätettäisiin, kunnan tai valtion sektorilta maksettaisiin, semmoista toimintaa, joka saastuttaa mahdollisesti luontoa ja tekee ylimääräistä kustannusta. Eli se tulee tulee aikanaan tuotteen hintaankin, ja se on minusta ihan oikea näköala.

Sen sijaan hyötykäytössä ja talteenotossa on vielä hyvin paljon kehitettävää meillä Suomessa. Ainakin muovijäte on käsitetty niinpäin, että teollisuudesta se saadaan kohtuullisen hyvin vietyä hyödynnettäväksi, kun se on kohtuullisen puhdasta, mutta kotitaloudesta tuleva jäte, mikä on muovia, haudataan kaatopaikan penkkoihin, ja se ei sinällään ole hyvä asia. Tosin siinä on se ongelmatiikka, millä tavalla muovi erotetaan muusta jätteestä, kun siinä yleensä on paljon muuta seassa, ja se on tietysti kallis ongelma. Mutta sinällään jossakin vaiheessa luulen ja toivon, että pitäisi siihen suuntaan myös edetä, että jätteenkäsittelylaitokset pystyisivät haravoimaan myös tämän muovijätteen, jotta saataisiin biojäte ja muovijäte erikseen.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Tässä valiokunnan mietinnössä valiokunta edellyttää myös jätehuollon kilpailun toimimista seurattavan. Muun muassa voisi tietysti ajatella niin, että teollisuuden omat kaatopaikat, jotka ovat tämän jäteveron ulkopuolella, vääristävät sitä kilpailua, jota syntyy jätteen hyötykäytön yhteydessä. Siis todellakin jätehuollon ja jätteen kierrätyksen ympärillä on 2 miljardia markkaa liikevaihtoa, eli se on hyvinkin laaja talouselämän haara.

Tuo, mihin ed. Partanen aivan aiheellisesti kiinnitti huomiota, miten järjetöntä on viedä käyttökelpoisia tuotteita kaatopaikalle ja vielä maksaa varastoinnista sinne, on aivan tärkeä asia. Eli tässä suhteessa nimenomaan tarvitsemme vieläkin tehokkaampaa kierrätysteollisuutta. Tässä nimenomaan ed. Partanen viittasi siihen, että se on käyttökelpoista ainetta esimerkiksi rakennusteollisuuteen ja moneen muuhun eli se ei ole sellaista jätettä, joka pitäisi hylätä kaatopaikalle.

Sitten eräs huomio ed. Kekkosen puheenvuoroon liittyen. Suomessa on tällä hetkellä noin 600 kaatopaikkaa. Meillä on suunnitelmat siitä, että niiden määrä tulee oleellisesti vähenemään, ehkä noin 400:lla eli noin 200 kaatopaikkaan. Näin ollen kaatopaikkoja tulee yhä vähemmän, ja esimerkiksi sellaisia yksikköjä kuin Kymenlaaksoa kohden tulee olemaan mahdollisesti vain kolme suurta tehokasta kaatopaikkaa. Tämä on tulevaisuuden visio.

Ed. Partanen: Arvoisa rouva puhemies! Minun täytyy sen verran ed. Tiusaselle oikaista, että en kyllä tarkoittanut, että nämä hiekat mihinkään rakennustuotantoon menevät. Jos ne sinne pantaisiin menemään, edustamanne valiokunta olisi tyrmäämässä niillä rakentamisen mahdottoman nopeasti.

Mutta siellä, mihin ne menevät nyt, kaatopaikalla, ne ovat parasta maanparannusainetta, mutta niistä otetaan hirveä maksu, että ne saa viedä tai pakotetaan viemään sinne. Tästä on kysymys. Nykyisellä lainsäädännöllä teetetään hirvittävät laskut yrityksille sen takia, että ne luovuttavat kuitenkin prosessissa käynyttä tavaraa sinne. Tätä minä en ymmärrä. Kuitenkin pitäisi yhteiskunnan ostaa se sama aine sinne erikseen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Jos jätetään huomiotta se, mikä ongelma tulee kaatopaikoista, toisin sanoen siitä, että yhteiskunnasta yhä enemmän ja enemmän menee hylättyä tavaraa kaatopaikalle, kierrätys sellaisenaan on yhteiskunnan toimintoja vähentävä ja halvauttava tekijä, ihan sama kuin olivat kirpputorit. Jos monikin osti kirpputorilta kenkänsä ja niitä pidettiin viimeiseen saakka, uusia ei mennyt kaupaksi.

Aivan samalla tavalla, jos tölkkejä ja kaikkea kierrätetään, jos sanomalehtipaperiakin kierrätetään, se merkitsee sitä, että metsän tuotteet eivät mene kaupaksi eikä myöskään tarjota metsureille töitä, jotka tuovat sieltä metsästä niitä tavaroita. On se mikä muovitölkki hyvänsä, mikä tavara hyvänsä, jos valmistettaisiin aina uusi eikä kierrätetä roskiksesta uudelleen käyttöön, kyllä se silloin merkitsee lisääntyvää tuotantoa valtaosin. Tästä on kysymys.

Ei tämä niin yksinkertaista ole, että me lainaamme toisiltamme saappaita ja panemme kierrätykseen, ja köyhempi pitää aina huonompia saappaita ja rikkaampi aina parempia. Aaltosen tehtaat Tampereella seisovat, kun me pidämme toistemme risoja, ed. Kekkonen. Ei tämä niin yksinkertainen asia ole.

Mutta minä myönnän sen — älkää puhuko, ed. Kekkonen, minun kanssani samaan aikaan — että tietysti jäteongelmana tämä on suuri. Mutta on tuotantoa hidastavaa ja vähentävää, mitä enemmän käytetään risoja tässä yhteiskunnassa. Jos heitettäisiin kaatopaikalle ja ostettaisiin uudet kengät, niin Aaltosen tehtaalla kävisi aika vilske Tampereella.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Todellakin jos ed. Aittoniemi katsoo kenkiinsä, eiköhän ne omat ole. Tuskin niitä on jostakin kirpputorilta ostettu, eli alkuperäiset on kaupasta haettu. Sinänsä tilanne on varmasti se, että kierrätys sellaisenaan on hyvin arvokas asia. Jos ajattelemme esimerkkiänne sanomalehdistä, todellakin käytetty kuitu, kertaalleen kierrätetty kuitu säästää sikäli, että meidän ei tarvitse hakata esimerkiksi neitseellisiä metsiä. Silloin kun me voimme siltä välttyä, miksi tekisimme sillä tavalla? Kyllä paperin kulutus lisääntyy yhteiskunnassa ihan siitä huolimatta, että me hankimme myös kierrätyskuitua. Neitseellistä kuitua menee ennätysmäärät koko ajan tuotannossa lävitse. Näin ollen tämä ei ole mikään uhka metsureille, vaan auttaa meitä hallitsemaan tätä tilannetta eli edistää sitä, että me käytämme kaiken sen tavaran, mikä meillä on, mahdollisimman tehokkaasti.

Edelleenkin, ed. Partaselle haluaisin viitata siihen tosiasiaan, että varmasti myöskin metallivalimoista jne. tulee hyvin monenlaista jätettä, myös sellaista, joka ei sisällä esimerkiksi raskasmetalleja eikä ympäristöllisesti ongelmallisia tuotteita. Sopii todella miettiä, aivan oikein, niiden jatkokäyttöä.

Ed. Joenpalo: Rouva puhemies! Rohkenen puheenvuorossani palata taas itse asiaan, josta me olemme keskustelemassa, ja tulla Aaltosen kenkätehtailta lähemmäksi jätehuoltoasiaa.

Valiokunnan kannanotossa on erittäin mielenkiintoinen lausahdus. Olen pahoillani, etten päässyt muotoilemaan tätä kannanottoa. Sen viimeisessä kappaleessa todetaan, että myös jätehuollon kilpailun toimimista tulee seurata. Jos tämä tarkoittaa sitä, että kuntien investoinnit eli jätehuoltoalueet ovat tässä kilpailutilanteessa mukana, sehän tarkoittaa käytännössä sitä, että kunnat eivät niitä rakenna tai maahan rakennetaan jätehuoltoalueita, jotka eivät täytä normeja.

Forssaan on juuri valmistunut ensimmäinen maailmassa oleva vahvistamattomien euronormien mukainen jätehuoltoalue. Se on maksanut 28 miljoonaa markkaa, josta osan on rahoittanut myös Euroopan unioni. Jos sen jätehuoltoalueen on kilpailtava jonkin muun alueen kanssa, se tarkoittaa sitä, että se huoltoalue lakkaa toimimasta.

Näin ollen valiokunnan, kun se on tällaisen lausahduksen tänne laittanut, olisi pitänyt sanoa myös, mitä se tarkoittaa sillä, tarkoittaako se ainoastaan keräilyä, kuljetusta, esikäsittelyä vai sisällyttääkö se kilpailuun myös kaatopaikkakilpailun. Tämä on todella hankala lause kunnallisen jätehuoltoalueen kannalta, ed. Tiusanen, joka olette valiokunnan puheenjohtaja.

Ed. Kekkonen: Arvoisa rouva puhemies! Minusta ed. Joenpalo puuttui sillä tavalla olennaiseen seikkaan, että tässä me jälleen huomaam-

me, että on asioita, joilla voidaan kilpailla, ja sitten on asioita, joilla ei voida kilpailla. On tietenkin niin, että jonkin ympäristövaliokunnan mietinnössä tahi lausunnossa olevan lauseen merkitys ei ole järin suuri käytännön elämää ajatellen. Mutta sillä on sellainen merkitys, että se voi ohjeistaa, jos niin halutaan, kunnallista toimintaa. Kun tällainen lause, mihin ed. Joenpalo nyt viittasi, liittyy tällaiseen mietintöön tai lausuntoon — nyt en, arvoisa rouva puhemies, muista, kumpi kyseessä on — se joka tapauksessa saattaa johtaa lopputulokseltaan mielettömään tilanteeseen.

Tässä suhteessa minusta valiokuntien pitäisi olla aika tarkkoja siinä, minkälaisia lauseita ne heittelevät mietintöihinsä. Myönnettäköön, että tämä nyt ei ole maailmoja mullistava seikka, ei ollenkaan, pikemminkin päinvastoin, koska näissä jäteasioissa, arvoisa rouva puhemies, kuitenkin terve järki kulkee edellä sen, mitä mietinnön yhteen lauseeseen on sisällytetty. Mutta joka tapauksessa tämä pitää sisällään mahdollisuuden, joka avaa juuri sen tilanteen, johon ed. Joenpalo tässä puuttui.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ikään kuin kommenttina myöskin ed. Kekkosen puheenvuoroon, edustaja tietää, että kun käsittelemme lakia, käsittelemme tietysti silloin mietintöä.

Tässä kohdin ed. Joenpalolle, kun hän ei ole päässyt valitettavasti ympäristövaliokunnan kokoukseen ikään kuin tätä asiaa omalta osaltaan huomioimaan, haluaisin vain todeta sen, että tämä lause todellakin viittaa edellisiin lauseisiin, joissa todetaan jätteen keräys, kuljetus ja käsittely ja niiden keskinäinen kilpailu; tästä on kysymys, ei siis näistä alueista eikä kunnan aseman jollakin tavalla uhkaamisesta. Jos ja kun luemme tätä lakia ja sen perusteluja, niin siellä on varsin selvästi, arvoisa puhemies, kunnan asema kyllä selvitetty.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Sen verran totean tähän kilpailuttamisjuttuun, että pääkaupunkiseudulla lienee kaksi isoa jätteiden kuljetus- ja käsittelyfirmaa, joilla on tietysti hyvin suuret kalustot ja hyvä tekniikka, joka koskee kaikkia alueita. Tässähän on kotitalousjätteet, ongelmajätteet, kuten öljyt, saastuneet vedet ja tämmöiset.

Itsekin kävin juuri WM Ympäristöpalveluissa, joka on kuulemma täysin amerikkalainen firma ja levittäytynyt koko Suomeen. Tälläkin firmalla on hyvin tehokkaat järjestelmät, mikä tarkoittaa sitä, että se pystyy käsittelemään kaikki jätteisiin liittyvät kysymykset.

On jo tänä päivänä totta, että siinä kilpaillaan kovasti siitä, kuka tekee paremmin, kuka tekee sen edullisemmin. Sinällään lupamenettelyllähän voidaan kaatopaikka-asioita kontrolloida ja todennäköisesti ne eivät koskaan tulekaan sillä tavalla kilpailluiksi — tai en tiedä, yksityisyys on tänä päivänä kova huuto. Voi olla jossakin vaiheessa, että tuleekin kilpaileva kaatopaikka, jolla on tehokkaammat järjestelmät, mutta tietysti yhteiskunta luvista päättäessään ratkaisee, annetaanko lupa kilpailevalle kaatopaikalle. Oikeastaan se ei ole kaatopaikka, vaan ne ovat yleensä jätteenkäsittelylaitoksia, joka on laajempi käsite kuin pelkkä kaatopaikka.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Kyllä välillä rupesi tuntumaan, että tämä keskustelu on sellaista, että on tehty tikusta asiaa, mutta (Ed. Kekkonen: Jätteistä asiaa!) kun muistelen eräitä puheenvuoroja, niin kyllä niissä sellaisia asioita on, mihin kannattaa tarttua, esimerkiksi ed. Aittoniemen näkemys, että vietäköön kaikki jätepaperi kaatopaikalle, kumisaappaat ynnä muut. Kuitenkin Suomessa noin kolmannes vuotuisesta puunkasvusta jää käyttämättömänä metsään. Olen vuorenvarma siitä, että muutaman vuoden tai vuosikymmenen kuluttua me tarvitsemme sen kolmanneksen ja me tarvitsemme sen jätepaperin, emme välttämättä painotuotteisiin, koska vastoin mitä ymmärsin ed. Tiusasen sanovan, jätepaperista valmistettu paperi ei ole painokelpoista ainakaan meidän mittapuumme mukaan. Ehkä tuolla muutama kilometri idempänä se saattaa kelvata siihen tarkoitukseen.

Mitä tulee kaatopaikkoihin, että pyrkimys on, niin kuin ed. Tiusanen sanoi, 200 kaatopaikkaan maassamme, niin minusta se olisi hieno asia, mutta nyt on huomattava kuitenkin, kun tätä asiaa viedään eteenpäin, että kaikkein harmillisimpia naapureita maanomistajalla, tontinomistajalla ja asukkaalla ovat hautausmaat ja kaatopaikat. Siinä varmasti ympäristöihmisillä ja kunnan viranomaisilla on suuri työ ja ongelma, mistä löytyvät ne paikat, ja siinä varmasti ympäristövaliokuntakin joutuu tähän paneutumaan, että yhteistyötä varmasti tarvitaan kaikkien tahojen kanssa.

Toinen asia on tietysti se, että riippumatta paikasta riippuu kaatopaikan haitallisten asioiden määrä siitä, millä tavalla jätteet siellä käsitel-

lään. Ei niitä jätetä sinne maastoon, niin kuin tähän asti, vaan ne käsitellään.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkin, samoin ed. Kekkosen ja minun kotikuntamme ovat esimerkiksi Kymenlaaksossa sopineet Kymenlaakson jätehuolto osakeyhtiön perustamisesta ja etsineet sille sijaintipaikan Anjalankoskelta. Aivan oikein nämä ongelmat varmastikaan eivät poistu tästä sopimisesta, vaan ne ovat olemassa ja asuinalueet ja muut ovat sellaisia, joiden kanssa tämä jätehuoltopiste, sanokaamme sitä sitten vaikka kaatopaikaksi tai jätteiden käsittelylaitokseksi, joutuu tietysti näiden ongelmien kanssa selviämään. Ne ovat ihan aito asia.

Mutta tulee kierrätyskuidun käyttöön, mihin ed. Vähänäkki viittasi, tietysti Suomessa myös käytetään sitä jatkuvasti hyvin suurella prosentilla ja käytännössä meidän jätepaperin käyttömme on lähes sataprosenttista. Kierrätyskuitua käytetään yhdessä niin sanotun neitseellisen kuidun kanssa tuottamaan päivittäin luettavia sanomalehtiä, mitä me Suomessa luemme. Kyllä se on käyttökelpoista ja sitä myös käytetään. Jätepaperinkeräys on nimenomaan Suomessa hyvin hoidettu ottaen huomioon maan laajuus ja pitkät välimatkat.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Kekkonen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vähänäkki puuttui erittäin olennaiseen asiaan äsken puuttuessaan siihen, mikä on neitsytkuidun ja jätepapereista syntyvän kuidun ero. Hän ei analysoinut sitä tarkemmin, vaikka tiedän hänen sen tietävän, mutta minusta on hyvä, että se tulee tässä jätekeskustelussa käsitellyksi.

Kun tietokoneistuminen edellyttää paperilta aivan erilaisia ominaisuuksia kuin vain ne ominaisuudet, mitkä on sellaisella paperilla, mihin painetaan tekstiä, kuvia tai muuta vastaavaa, neitsytkuitu on ainoa mahdollisuus silloin, kun tehdään sellaista paperia, jolta edellytetään sitko-ominaisuuksia. Sitko-ominaisuudet ovat niitä ominaisuuksia, joita tarvitaan tietokoneistuvassa maailmassa. Niitä sanotaan tietokonepapereiksi.

Tässä suhteessa minusta ed. Vähänäkki viritti erittäin tärkeän näkökulman tähän keskusteluun. Minusta ei ole olennaista se, kuinka monta kuutiota hakataan kunakin vuonna silloin, kun Suomessa on niin paljon hakattavaa kuin on, vaan olennaista on se, pystymmekö me maailmalla kilpailemaan omalla tuotannollamme. Meidän tuotantomme perusjalka toistaiseksi vielä on paperi ja sen laatuvaatimukset tällä hetkellä ovat jotain enemmän kuin vain sanomalehtipaperi, voimapaperi tai muu sen kaltainen tuotanto. Edellytetään sellaisia laatuja, jotka kestävät juuri sen kulutuksen, mitä tietokoneistuminen tällä hetkellä tarkoittaa.

Ed. Partanen: Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hyvä, että syvällä rintaäänellä ja ammattitaidolla puhutaan paperin tekemisestä, erittäin hyvä. Kyllä silläkin mentaliteetilla tietysti, että suvussa on joku paperin tekijä, voi siitä puhua. (Ed. Kekkonen: Kolmas polvi!) — Neljännessäkin polvessa siihen aikaan, kun jänikset purivat massaksi ja sitten se tuotiin kuuppiin ja kyyppiin ja hapatettiin siellä ja käsin leviteltiin ja annettiin auringossa kuivua. Nämä tuotteet, ed. Kekkonen, joita allekirjoittanutkin on ollut rakentamassa, suoltavat tänä päivänä tavaraa maailmalle 96 kilometriä tunnissa 4 metriä leveästi. Siellä ei minkäänlainen pinkopahvi, keräilypaperi ehdi kyytiin siinä vaiheessa, kun tehdään laadukkaita tavaroita. Tämä keräilyintoilukin on mennyt liian pitkälle. On niin, että jos jauhetaan samaa niin monta kertaa, niin myöskään ed. Tiusanen ei sitä tuotetta käytä, kun se on repattu ja siihen tulee reikiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Lakialoite laiksi tieliikennelain 71 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 34/1997 vp (Maija-Liisa Veteläinen /kesk ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Veteläinen: Arvoisa puhemies! Liikenneturvallisuus on parantunut Suomessa parin viime vuosikymmenen aikana, mutta edelleenkin liikenteessä kuolee vuosittain noin 500

ihmistä ja vammautuu yli 60 000. Vammautuneiden lukumäärä on suuri ja varsinkin nuorten kuljettajien viimeaikaiset rajut kuolonkolarit ovat herättäneet keskustelua myös ajotaidon opetuksen tason ja monipuolisuuden riittävyydestä.

Suomen Punainen Risti on useaan otteeseen herättänyt keskustelua ensiapukoulutuksen liittämisestä ajokorttivaatimuksiin esimerkiksi pimeän ajon ja liukkaan kelin kurssin tavoin. Muualla Euroopassa, esimerkiksi Saksassa, Italiassa, Itävallassa ja Norjassa ensiaputaito on oleellinen osa ajotaidon opetusta. Meillä Suomessa liikenneministeriö on käynnistänyt selvityksen, miten laajasti ensiapuopetus sisältyy Euroopan eri maiden ensimmäisen ajokortin suorittamiseen. Selvityksen käynnistyminen on myönteinen signaali siitä, että meilläkin pohditaan ensiapuopetuksen tarpeellisuutta kaikille moottoriajoneuvon kuljettajille.

Ensiapukoulutus kuuluu jo nykyisellään pakollisena ns. raskaan kaluston kuljettajaopetukseen sekä erikoistumiskoulutusohjelmiin. Tästä ei pitäisi olla enää pitkä askel ulottaa ensiapukoulutus koskemaan kaikkia moottoriajoneuvon kuljettajia.

Tein viime syksynä silloiselle liikenneministerille Linnainmaalle kirjallisen kysymyksen kyseessä olevasta asiasta. Saamassani vastauksessa ongelma tiedostettiin mutta lopputoteamus oli seuraava: "Tällä hetkellä liikenneministeriössä ei kuitenkaan nähdä mahdollisena sisällyttää SPR:n asiantuntijoiden edellyttämää riittävän laajuista 4—16 tunnin jatkuvasti ylläpidettävää ja näin käytännön tilanteissa hyödyllistä ensiapukurssia kuljettajaopetukseen."

Arvoisa puhemies! Hyvä ensiapukoulutus antaa auttamisrohkeutta. Se antaa kykyä hallita ja aloittaa nopeasti auttamistilanne, aloittaa nopeasti ensiapu ja estää liikenneonnettomuudet. Tapaturmapaikalla annettu ensiapu vaikuttaa merkittävästi loukkaantuneen selviytymiseen ja estää vammojen pahentumisen. Se lisää liikenneturvallisuutta. Vaarat osaa helpommin tunnistaa ja välttää riskitilanteita.

Suomi on pitkien etäisyyksien maa. Ambulanssi ja poliisi eivät ole ensimmäiset onnettomuuspaikalle tulijat. Heidän edeltäjiensä toiminnoilla on ensiarvoinen merkitys liikenteen uhrien selviytymiselle ja tervehtymiselle.

Arvoisa puhemies! Liikenneministeri Linnainmaa totesi viime syksyisessä kirjallisessa vastauksessaan, että vuonna 1989 voimaan tulleessa opetussuunnitelmassa on pakollisena osiona opetuskokonaisuus, jossa käsitellään toimintaa onnettomuuspaikalla. Osion tavoitteet olivat mittavat lähtien valmiudesta tilanteen oikeaan arviointiin onnettomuuspaikalla ja päätyen välittömässä hengenvaarassa olevien pelastamiseen. Tiedustelin yhdestä autokoulusta, mitä tämä osio konkreettisesti tarkoittaa. Vastaus oli, että aika mahdollistaa videon näytön kyseessä olevasta tilanteesta, mutta ei muuta. Kyseinen autokoulun omistaja totesikin, että ensiapukoulutuksen pakollisuus olisi erittäin hyvä asia.

SPR:n Helsingin ja Uudenmaan piiri järjesti viime vuoden alkupuolella kokeiluna ensiapukoulutusta liikennekoulun opettajille ja ajo-oppilaille. Ajo-oppilaiden vapaaehtoinen ensiapukoulutus järjestettiin Kampin Young Drivers-autokoulussa. Kurssi kiinnosti jonkin verran ja sen suoritti kymmenkunta tyttöä, ei yhtään poikaa. Pojat olivat todenneet, että heitä kiinnostaa vain ajaminen.

Nuoret ovat riskialtis ryhmä liikenteessä varsinkin ensimmäisen ajovuoden aikana. Autokouluja varten räätälöidyllä ensiapukoulutuksella voisi olla hyvinkin merkittävä liikennekäyttäytymiseen vaikuttava tekijä.

Arvoisa puhemies! Allekirjoittamamme lakialoite laiksi tieliikennelain 5 luvun 71 §:n muuttamisesta sisältää vain yhden sanan, "ensiapukurssin", lisäyksen kyseessä olevaan pykälään. Tuon sanan lisäyksellä voi tulevaisuudessa olla suuri merkitys liikennekäyttäytymiselle, liikenneonnettomuustilanteissa sen kaikille osapuolille ja yhteiskunnalle monella tapaa syntyvien säästöjen muodossa. Ensiapukurssi nostaa jonkin verran ajokortin hintaa, mutta kustannus tulee moninkertaisena säästönä myöhemmin takaisin.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! En kiistä ensiapukoulutuksen tarpeellisuutta ajokortin saamisen ehtona, mutta eräs asia, joka minun mielestäni on vielä helpommin toteutettavissa ja jota ei ole toteutettu, on se, että autoissa pitäisi olla ensiapuvälineet. Käsitykseni mukaan sellaista ei ole määrätty. Kyllä minullakin sellainen laukku on, kaksikin, mutta ei niitä ole määrätty autoon. (Ed. Kekkonen: Ed. Aittoniemi on vastuuntuntoinen henkilö!) — Toinen on saatu SMP:stä ja toinen taisi olla keskustasta. — Kun olin onnettomuustilanteessa monta kertaa siihen aikaan, kun olin vielä poliisina, siitä on pitkä aika, kun olin liikennevalvonnassa, aina ongelma oli siinä, ettei ollut mitään sellaisia ensiapuvälineitä, mitä olisi auttamisessa voitu käyttää. Aina tuli paikalle joku, jolla oli rohkeutta ja

taitoa suorittaa toimenpiteitä, mutta välineistä oli puutetta.

Tässä tilanteessa on hyvä tuoda esille, että ensimmäisenä vaiheena autoihin pitäisi määrätä pakolliseksi tietynlainen pakkaus, jota voitaisiin käyttää tapaturmatilanteissa. Sitten, totta kai taito, mutta eivät ne ensiapukurssit kovin paljon sitä taitoa lisää. Olen minäkin käynyt kaikenlaisia ensiapukursseja, ykkösiä ja kakkosia, enkä osaa paljon muuta kuin suusta suuhun hengittämisen. Se on ainoa, joka on jäänyt siitä jäljelle.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi on täysin oikealla asialla, hyvin monessa maassa ensiapupakkaus on määrätty pakolliseksi varusteeksi. On jotenkin häpeällistä, että Suomessa se on pakollinen ainoastaan autourheilukilpailuissa, rallikilpailuissa. Sen pitäisi olla jokaisessa autossa.

Mutta on ed. Veteläinenkin aivan oikealla asialla. Minäkin olen ed. Aittoniemen tapaan käynyt suusta suuhun -kurssin moneen kertaan. Päinvastoin kuin ed. Aittoniemi epäilen, osaisinko sittenkään sitä todellisen tilanteen syntyessä. Kun katson tätä seurakuntaa, en edes harjoittelisin sitä asiaa, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. (Ed. Kekkonen: Minä jo pelkäsin, ed. Bremer!)

Joka tapauksessa tässä seurakunnassa on ihan niin kuin sananlasku sanoo helppo olla maalla viisas, kun merellä myrskyää. On helppo täällä vähätellä, että nykyistä enempää ensiapukoulutusta ei tarvita, kun jossakin kaukana maantiellä paukkuu. Se on vasta sitten, kun äkkiarvaamatta itse joutuu sen tilanteen eteen, että jotakin on tapahtunut, kun edessä on savuava autonromu ja siellä ihminen, joka ... Kerron nyt ihan omasta kokemuksestani ehkä vähän asiatontakin tilanteesta, jossa yksi ihminen makaa puun juurella, aivot siinä vieressä, toinen raskaana oleva voihkii selkävikaa eikä pysty liikuttelemaan jäseniään ja kolmas valuu valtoimenaan verta. Siinä tulee ensimmäisenä mieleen, että tekisi mieli vain paeta ja jättää jonkun muun tehtäväksi nämä asiat, eikä tule ajatelleeksi sitä, että se, mitä ne ihmiset kaikkein eniten pyytävät, on että tule auttamaan.

On valitettavaa, että näitä paikalta karkaamisia tapahtuu hirvittävän paljon nimenomaan sen vuoksi, että ei osata tehdä, eikä uskota, että osataan mitään tehdä. Itse olen ollut onnettomuudessa, jossa tienvieren suojapaalu lävisti kylkeni, katkaisi kolme okahaaraketta ja siirteli kolmea selkänikamaa sen verran, että lääkäritkin lupasivat puoli vuotta, että herra Bremer ei koskaan enää kävele. Siinä tilanteessa, jossa auto paloi keskellä tietä, kolme ensiksi tapahtumapaikalle tullutta autoa ajoi nurmikon, tien vieren kautta ohi pysähtymättä. Enkä voi tulkita sitä muuksi, kuin että pelättiin koko tilannetta.

Sen takia olen sitä mieltä, että ensiapukurssi, oli se sitten Punaisen Ristin vaatimukset täyttävä, toivottavasti kuitenkin aika hyvät vaatimukset täyttävä, tulisi sisällyttää jokaisen autokoulun pakolliseen opetusohjelmaan. Toivoisin, että sen lisäksi vielä joka kerta, kun ajokortin joutuu uusimaan, uusimisen ehtona olisi myös ajanmukaisen ensiapukurssin suorittaminen. Pitää muistaa, että ensiaputekniikkakin kehittyy koko ajan, on syytä pysyä kehityksessä mukana.

Toiseksi, aivan niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, se taito ruostuu, jos se jää pelkästään aivoihin, sitä pitäisi todella käytännössä harjoitella ja pakottaa harjoittelemaan. Itse tällä hetkellä kuvittelen osaavani kaiken, mutta jos pantaisiin käytännön kokeeseen, niin epäilenpä, että minunkaan käsistäni paljon syntyisi. Sen vuoksi olen sitä mieltä, että tämä asia pitäisi tuoda pakollisena opetukseen ja sellaisessa muodossa, että jatkuvasti pitää harjoitella ja pysyä ajan tasalla.

Tällä on laajempaakin merkitystä. Tällä on ihan kansallista turvallisuusmerkitystä, koska joutuuhan muuallakin onnettomuuksien eteen kuin pelkästään maantiellä. Ihan niin kuin ed. Veteläinen totesi, kyllä tämä kuuluu myös pojille eikä pelkästään tytöille. Tiedän, että Punaisen Ristin kurssien osallistujista valtaosa on naispuolisia.

Ei myöskään ole pelkoa siitä, että tällä asialla Suomea pakotetaan minkäänlaiseen uraauurtavaan toimintaan. Tämä on kaikkialla maapallolla vaatimuksena. Itse asiassa on häpeä, että Suomi on jäänyt tässä asiassa jälkeen.

Mielestäni aloite on niin hyvä, että jos jostain syystä tämä ei menisi läpi tässä seurakunnassa, niin katson, että hallituksen tulee itse alkaa valmistella saman suuntaista esitystä asian toteuttamiseksi.

Ed. M. Markkula merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Veteläisen aloitetta pitää kannattaa, tämä

on sen verran hyvä. Ed. Bremer puhui siltä pohjalta, että hän itse on ollut onnettomuudessa. Minä olen itsekin joutunut olemaan sormi suussa, kun edellä auto ajoi ojaan ja sieltä ihmiset lensivät ulos. Kyllä siinä jotenkin tunsi itsensä avuttomaksi, kun mitään ei osaa tehdä. Sen jälkeen, kun en paljon muuta osannut tehdä kuin hälyttää apua, painuin välittömästi kuukauden sisään ensiapukurssille. Nyt ainakin tiedän, mitä on natoasento, mutta kaikkia elvytystoimenpiteitä en varmasti vieläkään osaa tehdä.

Tämä kansalaistaito pitäisi saada myös meihin poikiin eli miehiin istutettua jo nuorempana. Sitä pitäisi olla kouluissa, mutta kun tiedetään, että pojat ovat vähän toisen tyyppisiä kuin tytöt näissä asioissa, niin viimeistään autokoulussa se olisi erittäin hyvä. Kun ei muuten saisi korttia, niin silloin on pakko käydä määrätty kuvio läpi. Joskus olen miettinyt, millä tavalla nuoriin miehiin, jotka ovat korttia suorittamassa, saisi vaikka jonkin tyyppisen ensiapukurssin kautta, vaikka kauhuvideolla, totuudenmukaista tietoa siitä, miten liikenteessä voi käydä, että edes tiedettäisiin mihin hurjastelu johtaa, koska pojat ovat useimmiten niitä, jotka viime aikoina ovat kolareita ja ylinopeuksia ajaneet. En tiedä tehoaako se, mutta olisi ainakin muistutus siitä, että näinkin voi käydä ja miten toimitaan tilanteessa, kun pitää mennä auttamaan ja paikkaamaan ihmisiä.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Heti alkuun haluan sanoa, että nyt on jopa vähän huono omatunto sen jälkeen, kun olen lukenut puhemiehistön erinomaisen kirjeen, joka kansanedustajille on tullut siitä, mitä puheenvuorojen tulee sisältää ja kuinka pitkiä ne voivat olla. Tämä on nyt aivan sillä rajalla, rouva puhemies, mitä minä sanon.

Ed. Bremer sai minut tarttumaan nappiin, ei minkään sellaisen seikan takia, jota vastauspuheenvuorolta edellytetään, toisin sanoen, että puuttuisin mihinkään yksittäiseen hänen esittämäänsä kohtaan, vaan haluan puuttua siihen asenteeseen, mitä ed. Bremer edusti, jos rouva puhemies sen sallii.

Olen keskustellut paljon ed. Bremerin kanssa ja olen kovin monesta asiasta ollut hänen kanssaan eri mieltä. Olin tavattoman positiivisesti yllättynyt puheenvuorosta, minkä ed. Bremer äsken piti. Minusta se oli sellaista sosiaalisuutta, huolenpitoa ja vastuullisuutta liikenteestä, joka ilahdutti syvästi mieltäni, ei vähiten sen vuoksi, ed. Bremer, että olen itse kokenut myöskin sen kaltaisen tilanteen kuin mitä kuvailitte, siis itse ollut mukana hyvin vakavassa onnettomuudessa.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten sanoin, minulla ei ole mihinkään yksityiskohtaan pienintäkään lisättävää tai kommentoitavaa, mutta olen erittäin iloinen, että löysin liikennetoimittaja Bremeristä tämän asenteen, mitä hän korokkeelta äsken esitti.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Maija-Liisa Veteläisen lakialoite on menossa valiokuntaan. Toivoisin todellakin sille asianmukaista käsittelyä ja myös niin, että siihen valiokunta pystyisi paneutumaan sikäli, että todellakin ensihoidon merkitys, ensimmäisten minuuttien merkitys on loukkaantuneen, vammautuneen potilaan selviytymisen kannalta ihan ensisijaista. Näin ollen koulutuksessa, joka annettaisiin, tulisi tämä huomioida. Näin ehkä välttyisimme tulevaisuudessa niiltä virheellisiltä otteilta, joita varsin usein kohdistetaan tajuttomaan potilaaseen ensimmäisessä vaiheessa, kun hänet löydetään esimerkiksi autosta tai sen läheisyydestä tajuttomana, jolloin nimenomaan kaula- ja lannerangan vammojen yhteydessä on tietyt asiat pystyttävä hallitsemaan.

Haluaisin erääseen asiaan vielä kiinnittää huomiota. Ei ole kovinkaan monta vuotta siitä, kun käytiin keskustelua tässä maassa, pystyykö palolaitosten ambulanssihenkilökunta, muutkin kuin lääkärit, auttamaan sillä tavalla ensihoidossa potilasta, että se aloittaisi esimerkiksi suonensisäisen infuusion potilaan kotona tai muualla. Näkisin, että ajan mittaan meillä pitäisi olla sellainen, sanoisinko, maallikkojoukko auton käyttäjiä, jotka pystyisivät aloittamaan mainitun toimenpiteen. Tällöin tietysti koulutus pitäisi, arvoisa puhemies, pystyä suuntaamaan tiettyyn ydinjoukkoon vielä tehokkaammin kuin tavanomainen ensiapukoulutus.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Edellä edustajat Aittoniemi ja Bremer puuttuivat ensiapuvälineistön tarpeellisuuteen ja mahdolliseen pakollisuuteen ajoneuvoissa. Nythän ensiapuvälineet kuuluvat pakollisina ammattiajoneuvoihin, mutta eivät yksityisajoneuvoihin.

Ed. Veteläisen erinomaisen aloitteen toivoisi tulevan otetuksi vakavasti täällä. Toivotaan, että se saadaan toteutetuksi myös.

Mielestäni ensiapukurssi oikeastaan voisi kyllä kuulua peruskoulun loppuvaiheeseen, jolloin

nuoriso on liikenteessä jo polkupyörineen, mopoineen ja erilaisine rullaluistimineen ja muineen. Monta kertaa ensiaputaito tulisi tarpeeseen jo siinä vaiheessa. Peruskoulun viimeiset luokat olisivat aivan aiheellinen ajankohta ensiapukurssin käymiselle.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Ed. Veteläisen lakialoite ensiapukurssin sisällyttämiseksi ajokortin saamisehtoihin on kyllä hyvä. Toivottavasti se menee lävitse tai siitä kumpuaa vielä parempi hallituksen esitys. Me kaikki tiedämme, kun olemme olleet kolaripaikalla, että yleensä väkeä on paljon seuraamassa, mutta kaikki ovat niin sanotusti tumput suorana. Kyse on varmaankin eräänlaisesta pelosta, kun ei osata toimia. Ed. Veteläinen sanoikin aika tärkeän asian, että kun on taitoa ja kurssit käyty, on myös rohkeutta tehdä jotakin, ja yleensä kun on taitoa, niin tehdään sitten oikein päin.

Eräs näkökohta vielä tähän. Uskon, että Suomessa tästä aloitteesta voisi olla hyvä apu. Suomalaiset varmasti auttaisivat kolaritilanteessa, jos vain osaisivat eikä siitä rangaistaisi. Täällä päinvastoin moni tuntee velvollisuutta auttaa. On eri asia tietysti eräissä muissa maissa, missä jos menee auttamaan, niin voi joutua välittömästi tuomiolle taikka yleisön lynkattavaksi. Tässä maassa tämä aloite varmaan tuottaa hyvän tuloksen.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Halusin pari sanaa liittää vielä ed. Tiusasen mielipiteeseen siitä, että nyt olisi paikallaan ainakin harkita sellaisen erikoisjoukon, valiojoukon, kouluttamista, sellaisen joka voisi tehdä vähän normaalia enemmänkin onnettomuuspaikoilla. Tällainen järjestelmä on USA:ssa, ja siitä on saatu varsin hyviä tuloksia. Voimme jatkaa ed. Tiusasen kanssa tällaisen asian kehittelyä varmaan vaikkapa kuppilan puolella.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Tämä aloite ensiapukurssin vaatimisesta ajokortin saannin edellytyksiin on varsin hyvä asia. Täällä puhuttiin siitä, että se voi nostaa koulussa kurssimaksua. Minusta tässä pitäisi olla vain lisäys, että tietyn ikäinen ensiapukoulutus hyväksyttäisiin myös muualla suoritettuna. Silloinhan tämä on mahdollista, sillä monethan harrastusmielessä jo suorittavat näitä kansalaisopistoissa tai missä, ja se tulee hyvin edulliseksi. Mutta pääasia on, että tietyn ikäinen ensiaputodistus olisi mukana. Tämä on hyvä aloite.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Minäkin haluan liittää oman kannatuspuheenvuoroni vielä tähän keskusteluun. Tämä on todella hyvä aloite. Mutta kun epäilen, että tämä asia ei aloitteen kautta toteudu, niin ehkä evästyksenä ministeriöön päin, jossa näitä asioita valmistellaan, niin tokihan tieliikennelaissa on muitakin puutteita.

Kun täällä on lääkärikansanedustajia paikalla, niin ainakin se puute on olemassa, että ajokortilla ei taida olla yläikärajaa. Yksityislääkärit kirjoittavat lääkärintodistuksia hyvin iäkkäille autonkuljettajille, sellaisille, jotka eivät tiellä kävellessä tunne vastaantulijoita, jotka kahdella kepillä haappuilevat siellä tiellä, mutta ajavat autoa kuitenkin päivittäin. Ehkä sekin pitäisi ottaa huomioon.

Vielä sen haluaisin todeta, että kyllähän peruskoulussa kansalaistaidon tunneilla, tietysti vähän opettajista riippuen, näitä asioita nuorille ja lapsille opetetaan. Kun täällä on valitettu sitä, että pojat eivät osallistu, niin varusmieskoulutuksessa on, jälleen kouluttajista vähän riippuen, myös näiden taitojen opetusta sille porukalle, joka varusmiespalveluksen suorittaa.

Arvoisa puhemies! Vielä erääseen yksityiskohtaan kiinnittäisin huomiota. Kun tänään kyselytunnilla puhuttiin pakkoruotsista ja täällä kerrottiin teorioita siitä, mitenkä ihmiset oppivat kaikkia asioita helpommin vapaaehtoisesti kuin pakolla, nyt me olemme keskustelemassa tällaisesta pakkoensiapuopetuksesta, ja tuntuu siltä, että jotkut teoriat on nyt tällä keskustelulla tavallaan kumottu, kun vapaaehtoinen opiskelu ei ole tuottanutkaan sitä tulosta, mikä olisi toivottavaa.

Toivotaan, että tämä aloite käynnistää keskustelun, joka vie asiaa eteenpäin.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Alarannan puheenvuoroon haluaisin puuttua sikäli, että varmaankaan me emme myöskään tarvitse mitään yläikärajaa ajoluvan saamiseen tai ajokortin uusimiseen. Siis ikäraja sellaisenaan ei ole mielestäni oikea tapa lähestyä tätä asiaa, koska ihmiset ovat hyvin erilaisia myös täyttäessään vaikka 80 vuotta ja joku 60-vuotias on fyysisesti, psyykkisesti jo hyvin toisessa tilanteessa kuin häntä huomattavasti vanhempi ihminen. Eli ikääntyminen ei tapahdu tasatahtia.

Mutta se on aivan oikea huomio, että hyvin paljon autoilijoiden joukossa on ihmisiä, joiden ajokyky on heikko, ja siitä huolimatta aika kritiikittäkin on mahdollisuus saada ajokorttitodis-

tus. Se huomio on aivan oikea. Liikenneläkäriyhdistys on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota ja tehnyt aloitteita asian selvittämiseksi, hyvinkin pitkälle meneviä aloitteita. Luulenkin, että tämä asia on etenemässä aika pian uuteen vaiheeseen.

Sitten tuo pakko tässä asiassa. Uskoisin, että ensiapukurssitus ehkä on sen tyyppinen asia, jota ei koeta vastenmieliseksi, vaan sellaiseksi, että siihen ei tällaista pakkoruotsiasennetta lainkaan synny.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tämän asian osalta omalta osaltani taatusti lopuksi totean sen, että aloite on sellaisenaan ihan hyvä, mutta kyllähän auttamisessa niin tien päällä kuin muuallakin on kysymys yleisistä asenteista. Halutaan mieluummin päästä eroon ikävästä asiasta kuin tarttua siihen. Ihan sama asia, kun hiljattain Tampereella ryöstettiin 77-vuotiasta naista kadulla ja ihmisiä oli ympärillä vaikka kuinka paljon, miehiä ja naisia, kukaan ei mennyt häntä auttamaan ja häneltä murtui luita ja kaikkia. Sama systeemi, kukaan ei mene auttamaan. Kaikki myös tien päällä haluavat ajaa nurmikon kautta ohi, vaikka olisi taitoakin.

Tärkeintä olisi tietysti saada asenne siihen, että ihmisellä on sisäinen velvollisuus mennä auttamaan sen kyvyn mukaan, mikä hänellä on. Joku pystyy auttamaan, vaikkei olisi mitään kurssia käynyt, joka on käytännön mies. Toinen, vaikka on käynyt kymmenen kurssia, seisoo nyrkit suorana. Mutta asennekysymys tässä asiassa on hyvin suurimerkityksellinen, kuinka ihminen toista auttaa, on sitten tien päällä tai muualla.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Alaranta, ed. Tiusanen ja ed. Aittoniemi toivat esille asennekysymyksen. Pakolla ei varmasti ole helppo opettaa, mutta eikö opetuksen tarkoituksena myöskin ole luoda motiiveja ja motivoida, kertoa, herättää halua tehdä, halua oppia? Minusta tässä ei nyt kohdata mitään ylivoimaisia vaikeuksia, ensiapukurssin tuomisessa ajokorttiopetukseen, autokouluopetukseen, ajo-opetukseen yleensä, jos se voidaan oikealla tavalla motivoida, ja sehän on kaikessa opetuksessa ja oppimisessa avainkysymys.

Mitä tulee ajotaitoon iäkkäillä ihmisillä, mikä kyllä menee asiasta vähän sivuun, mutta tulkoon sekin nyt muutamalla sanalla kuitenkin käsitellyksi, ed. Tiusanen ja ed. Puhjo, suurimpia ongelmia tässä asiassa on lääkäreiden vaitiolovelvollisuus. Te tiedätte, että lääkärin vastaanotolla voi olla humalainen mies ja lääkäri katsoo ikkunasta, kuinka mies istuu autoon ja lähtee ajamaan, ja lääkäri tiettävästi, näin on todistettu, ei voi siihen puuttua. Vastaavasti Kuopiossa patologian laitoksella — oletan että siellä on sellainen, saatan vähän sekoittaa nimiä — tehtiin tutkimus aikanaan, avattiin pääkoppia ja katsottiin, mitä keskuksia aivoista oli jäljellä, ajamisen edellyttämiä, ja todettiin kauheita tuhoja, sellaisia tuhoja, jotka olisivat ehdottomasti edellyttäneet, että ajokortti on luovutettu pois. Näistä sitten tutkittiin, kuinka moni todella oli luovuttanut ajokortin pois, ja sehän oli kauheata luettavaa. Todettiin, että monelle lääkäri oli sanonut, että sinun pitäisi luovuttaa, että et pysty enää ajamaan. 36:sta muistaakseni 1 oli luovuttanut ajokorttinsa pois. Tämä kaikki menee lääkärin vaitiolovelvollisuuden taakse.

Puhemies: Kehotan silti keskittymään nyt ed. Veteläisen tekemään aloitteeseen.

Ed. Nurmi: Arvoisa rouva puhemies! Ensiaputaito on kaikille erittäin tärkeä, ja mielestäni juuri niille, jotka ajavat autoa, se on aivan erityisen tärkeä. Sikäli tämä lakialoite on hyvä, mutta pakkokeino on aina tietenkin pakkokeino, ja siitähän voi olla hyvin eri mieltä.

Haluaisin kiinnittää huomiota vain siihen, että kyllä miehetkin ensiaputaitoa hallitsevat erittäin hyvin. Esimerkiksi varusmiehet ovat saaneet hyvin paljon huomionosoituksia hyvästä käytöksestä ja toiminnasta, mitä he ovat osoittaneet kolaritilanteissa, koska varusmiehet saavat ensiapukoulutuksen varusmiesaikanaan puolustusvoimissa.

Myös tutkimukset osoittavat, että vain 25 prosenttia ihmisistä kykenee toimimaan asianmukaisesti ja rauhallisesti katastrofitilanteissa.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Kun tuossa vilahteli semmoinen ajatus, että ikääntynyt ihminen ensimmäisen kerran saisi kortin ja kuvitellaan tilannetta, että hän saisi sen 55-vuotiaana.

Puhemies (koputtaa): Ed. Lahtela, keskitytään nyt tähän aloitteeseen!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Siihen keskityn juuri, koska tämä aloite käsittelee ensiaputaitoa.

Siinä vaiheessa vaade, että ihminen saa ensiapukoulutuksen, tietysti tähän ongelmatiikkaan tuo sen juonteen, että tavallaan ei sitä ennen ole

pystynyt auttamaan ketään, jos tien päällä olisi sattunut vahinko, kun hän olisi ollut kyydissä.

Mitä on aikaisemmin puhuttu ensiaputaidosta, tuleeko se tässä yhteydessä vai aikaisemmin, minusta pienenä vitsa on väännettävä. Miksei se voi olla jo esikoulussa, niin kuin ed. Alaranta totesi kieliasiassa, kun aiemmin illalla kyselytunnilla oli siitäkin puhetta, eikö kielitaitoa voisi jo esikoulussa opiskella. Minusta tämä ensiapuhomma pitäisi aloittaa sieltä ja sitten olisi testi tavallaan; kuka menee mihinkin aikaan autokouluun, siellä joutuisi suorittamaan kuitenkin määrätyn asian, menemään läpi ne kuviot.

Sinällään, kuten jo aikaisemmin totesin, ehdottomasti kannatan ed. Veteläisen aloitetta, koska tämä on tosi hyvä. Odotetaan hallitukselta, jos ei näin mene läpi, niin hallitus tekee omalle paperilleen esityksen.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Pyydän anteeksi, että kommentoin ed. Bremerin puheenvuoroa siinä suhteessa, kun hän otti nimeni esiin ikääntyneiden ajokorttiasiassa. Hänen kommentointinsa oli aiheeton, koska en puuttunut kyseiseen asiaan ollenkaan edellisessä puheenvuorossani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

11) Lakialoite laiksi elintarvikelain 6 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 40/1997 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin jokaisen edestä näkyy, kysymyksessä on lakialoite, joka koskee elintarvikelain 6 §:n muuttamista siten, että sellaisia terveysvaikutteisia, terveyttä edistäviä elintarvikkeita voitaisiin mainostaa tai mainonnassa kuvata ne vaikutukset, jotka on kliinisin kokein osoitettu eikä siinä ole epäilyä olemassa, että ne eivät pitäisi paikkaansa.

Jos lähtisi siitä näköalasta, että jossakin vaiheessa suomalaisten suosima vihannes lenkkimakkara voisi olla sellainen, jotta sitä voisi huoletta ostaa ja sitä kun syö, verenpaine ja kolesteroli alenevat, mahdollisesti lihominen estyy, jopa edesauttaa laihtumista. Siinä voisi olla sellaisia elementtejä, jotka vähentävät syöpäalttiutta. Jos jossain vaiheessa tällainen makkara tulisi, sitä ei voisi kuvata missään mainoksessa, tiedotteessa, joka on virallinen, koska meidän elintarvikelakimme kieltää tänä päivänä sellaisen mainonnan käyttämisen, vaikka todisteet olisivat olemassa. Siitä taas johtuu se seikka, että se tiedottaminen, mitä tapahtuu tällaisten terveysvaikutteisten, terveyttä edistävien elintarvikkeiden osalta, tapahtuu erinäköisten lehtijuttujen, lobattujen juttujen avulla. Siellä voi olla kaiken näköistä huuhaata. Sellaista faktatietoa, mikä rahalla maksettaisiin, ei voi kuvata. Siinä mielessä tässä on sellainen epäkohta, mikä minusta pitäisi saada korjattua.

Koko homman juonihan lähtee siitä, että kuitenkin ruoka on sellaista, mikä pitää ihmisen kunnossa. Suomalaisten keski-ikähän on menneinä vuosikymmeninä noussut neljällä viidellä vuodella. Joitakin tutkimuksia kävin läpi. Niissä oli analysoitu sitä, mitkä kaikki tekijät ovat vaikuttaneet keskieliniän nousuun. Niissä todettiin sillä tavalla, että lääketiede ja monet uudet tekniikat, lääkkeet ja hoitotavat eivät välttämättä ole nostaneet ihmisen keski-ikää kuin puolesta vuodesta vuoteen. Kaikki muu on erinäköisillä muilla asioilla selitettäviä. Yksi on se, että on opittu käyttämään terveellisempää ravintoa. Yksi merkittävä syyhän on ollut tietysti, että aikaisemmin on syöty hyvin paljon rasvaa, mutta hyvin olennainen seikka on myös suolan käyttö. Yhteensä kaikki suolat, rasvat ja terveellisemmät elintavat ovat vaikuttaneet lopun. Sellainen 3—4 vuotta sieltä on tullut lisää keski-ikää ihmisille. Me olemme siirtyneet tavallaan terveellisempiin ruokatapoihin, terveellisempiin ruokiin, mutta nyt on yhä enemmän tullut näitä uusia asioita markkinoille.

Yksi, josta aloitteessa puhutaan, on Pan-suola. Pan-suolahan on terveyttä edistävä suola. Siinä ei ole läheskään niin paljon samoja vaikutteita kuin tavallisessa suolassa, eli onko siinä natrium poistettu tai vähennetty aika rajusti. Sitäkään ei voi kertoa mainoksessa, mitä se suola vaikuttaa, vaikka onhan se tietysti levinnyt tietoisuuteen, mitä Pan-suolan vaikutteita on olemassa. Jopa on tainnut Ruotsin elintarvikevirasto muutama viikko sitten ilmoittaa, että se on todettu heilläkin ja suositellaan käytettäväksi, koska sillä on verenpainetta alentava vaikutus.

Toiseksi on juuri se ajatus, että lakialoitteessanihan lähdetään siitä, että taas sellaisia asioita ei saa mainoksessa kertoa, jotka eivät pidä paikkaansa, eli ne ovat rangaistavia, vaan sellaiset, jotka on oikeasti todistettu kliinisillä kokeilla, voidaan kertoa. Sillä rajataan se pois, että väärää tietoa ei voi antaa. Meillähän on olemassa tietysti järjestelmät siltä varalta, jos väärää tietoa annettaisiin. Siinä on omat sanktiojärjestelmänsä. Meillä on tehokas elintarvikevalvonta, kuluttajavalvonta, kuluttajansuoja siinä, että voidaan hoitaa asiat kuntoon.

Siinä mielessä toivon, että samalla tavalla kuin edellisen lakialoitteen osalta, jos hallitus ei suoranaisesti, arvoisa rouva puhemies, tätä tekstiä, jota tähän olen kirjoittanut, tule hyväksymään, hallitus voi tätä tietysti pohjana käyttää. Siksi tämä on vakavalla mielellä tehty ja kerätty paljon nimiä siihen. Toivon mukaan jatkossa Suomessa voitaisiin tämän tyyppistä mainontaa harrastaa ja kertoa hyviä asioita ja samalla edistää suomalaisen ihmisen terveydellistä tilaa, että hän voisi käyttää oikeita terveellisiä tuotteita.

Ed. S. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Varmasti moni on hämmästynyt sitä, että todellakin tällä hetkellä on voimassa kielto, jossa terveyteen liittyviä tietoja ei saa liittää elintarvikkeiden mainontaan. Ongelma tietenkin on se, että mainonnan ylipäänsä pitäisi olla aina totuuden mukaista. Meillä on esimerkiksi erilaisia terveyden varjolla myytäviä ei-lääkkeitä, joita myydään terveyskaupoissa ja joita tällä hetkellä myydään varsin harhaanjohtavasti. Muistan erään joka kotiin jaetun lehden, jossa kerrottiin erään tabletin muun muassa ehkäisevän aidsin saamista. Jopa eräässä aikaisemmassa lehdessä kerrottiin — kysymys ei ollut siis kondomista vaan tabletista — saman tabletin parantavan aidsista. Tämän kaltaista mainontaa meillä on eräiden ns. terveystuotteiden osalta.

En tiedä, onko ed. Lahtela ottanut selvää siitä, mitä Euroopan unionin direktiivit sanovat tästä hänen esityksestään. Meillähän on tiedossa, että me emme omassa lainsäädännössämme saa esimerkiksi verotuksellisesti soveltaa sellaisia toimia, joilla terveyteen myönteisesti kiistatta vaikuttavat tuotteet asetettaisiin parempaan asemaan kuin jotkin muut samanlaiset tuotteet. Saattaa olla, että myös tämä esitys, jonka ed. Lahtela on tehnyt ja joka mielestäni on kannatettava, on ristiriidassa joidenkin Euroopan unionin direktiivien kanssa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Lahtela ajaa esityksellään tietoisuutta tietyistä vaikutuksista, jotka on kliinisesti todettu. Tuli vain mieleen, että mitähän, jos jossakin vaiheessa vaadittaisiin sitä, että ruoka-aineisiin merkittäisiin niiden lisäaineiden määrät, joita niihin on laitettu ja jotka kiistämättä ovat vähentäneet ihmisten elinikää. Siis kun ajatellaan, mistä syöpä on aiheutunut niin laajamittaisesti, kuin sitä tänä päivänä on yhteiskunnassa ja maailmassa, kysymys on siitä, että ruoka-aineisiin sijoitetut lisäaineet, joilla palvellaan vain markkinatalouden etuja, ovat niitä, jotka tappavat ihmisiä kuin heinää, mutta niistä ei koskaan mainita missään mitään.

Jos tänä päivänä sellaisiin ruoka-aineisiin, joissa käytetään lisäaineita runsaasti ja jotka ovat terveydelle vaarallisia, ne merkittäisiin, minä luulen, että oltaisiin paljon hoikempia. Ei voisi enää syödä paljon mitään. Tämä ei nyt varsinaisesti liity aloitteeseen ja on tietyllä tavalla vastakkainen ed. Lahtelan esitykseen nähden, mutta näitäkin asioita voisi tuoda joskus esille, mitä lisäaineita ruoka-aineet sisältävät ja miten ne vaikuttavat ihmisen terveyteen haitallisesti.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakso totesi tuossa tilanteessa, mikä Euroopan unionissa on vallalla. Tällä hetkellä siellä parasta aikaa valmistellaan asiaa ja tutkitaan mahdollisuuksia, koska funktionaalisten elintarvikkeiden kysyntä on todettu kuitenkin valtavan isoksi. Ihmiset haluavat näitä tuotteita. He haluavat terveysvaikutteita, haluavat elää pitempään, haluavat laihtua jne. Sitä varten ollaan kehittämässä kaiken näköisiä asioita, jotka eivät ole huuhaata. Ne ovat aivan tosiasioita.

Sen takia toivoisi selvitettävän ja tietysti hallitus selvittää sen kysymyksen, onko meillä Suomessa mahdollista tehdä tämän tyyppistä omassa lainsäädännössämme. Jos ei ole, siinä tapauksessa meidän täytyy toimia aktiivisesti Brysselin suuntaan ja vaikuttaa sitten siellä. Siellä tietysti meidän euroedustajamme ja meidän kaikki muut lobbarimme toimisivat tähän suuntaan, koska minusta tämä on tärkeä asia ja tämä on tulevaisuuden asia.

Sitten ed. Aittoniemen toteamukseen haitallisista aineista taikka yleensä lisäaineista. Meillähän siitä dierektiivi määrää, että pitää merkitä,

tosin kaikki lisäaineet ovat koodein ja numeroin siellä merkittyinä ja pitäisi olla selityskirja mukana, että tietäisi, mitä ne mahtavat tarkoittaa. Selityskirja ensin toteaisi, että tämä aiheuttaa syöpää, tästä menee näkö, toinen heikentää kuuloa, mutta joka tapauksessa lisäaineethan on merkittävä. Siitä ei päästä mihinkään.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Asiaanhan liittyy myös Euroopan unionin osalta sellainen ongelma, että jäsenyys Euroopan unionissa merkitsi ns. atsovärien sallimista jälleen esimerkiksi karamellien värjäämisaineena. Suomihan oli kieltänyt atsovärien käytön, koska niillä oli todettu olleen kiistatta haitallisia vaikutuksia. Ne aiheuttavat lapsissa muun muassa allergiaa.

Suomi sai tietyn siirtymäkauden tältä osin. Tietenkään suomalaisen karamelliteollisuuden ei tarvitse itse ottaa käyttöön atsovärejä, mutta tilanne on nyt se, että Euroopan unionin taholta tulee painetta huonompaan lainsäädäntöön kuin meillä on ollut voimassa muun muassa juuri atsovärien käytön osalta.

Myös viittaisin siihen, että kun me olemme tehneet paljon terveystyötä rasvaisten maitotuotteiden käytön rajoittamisen suhteen, tältäkin osalta se tukipolitiikka, jonka me olemme nyt joutuneet hyväksymään Euroopan unionin jäsenenä, merkitsee sitä, että rasvaisten tuotteiden käyttöä tuetaan Euroopan unionin toimesta enemmän kuin ei-rasvaisten tuotteiden. Tälläkin on kielteiset vaikutukset ja haitallinen vaikutus siihen koko terveyskasvatukseen, joka meillä viime vuosien aikana on ollut käytössä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

12) Lakialoite laiksi jätelain 35 §:n muuttamisesta

Lakialoite 41/1997 vp (Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

13) Lakialoite laiksi arvonlisäverolain 36 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 43/1997 vp (Tuija Nurmi /kok)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. N u r m i : Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tässä lakialoitteessa on kysymys siitä, että doping-testeistä ei perittäisi arvonlisäveroa. Doping-testejä tehdään virtsasta ja verestä laboratoriotestein. Se on yleishyödyllistä toimintaa eikä suinkaan mitään kaupallista toimintaa.

Tässähän on kysymys ihmisten terveydestä. Ajatellaanpa esimerkiksi sitä, että jos urheilija käyttää saastunutta kasvuhormonia, hän saattaa sairastua Creutzfeldt-Jakobin tautiin. Jos haluaa ihan pahimpia kuvia maalailla seinälle, voidaan sairastua ihan maksatulehdukseen, hepatiittiin tai jopa aidsiin. Nämä testit ovat tärkeitä, kun ajattelee sitä, että huumausaineiden käytöllä voi olla hengenvaarallisia seurauksia ihmiselle itselleen tai sitten muille.

Toivon, että lakialoite saa myönteisen vastaanoton ja että tämä ajatus kyetään viemään läpi, koska tässä on kyse terveyttä edistävästä toiminnasta ja se on asia, joka koskee meitä kaikkia yli puoluerajojen.

Ed. K e k k o n e n : Rouva puhemies! En tällaisessa spesiaalikysymyksessä halua jatkaa keskustelua, mutta yksi asia ed. Nurmen puheenvuorosta jäi auki. Asia on se, kuinka laaja tämä ongelma on. Onko tämä vain huippujen huippujen kysymys, vai onko tällä jokin sellainen yleisempi isompikin merkitys, joka tekisi tästä vaikean, hankalan, jopa kalliin asian? Tämä ihmettelyni on ihan vilpitöntä. Asia on varmasti pohtimisen arvoinen.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Minäkään en muista, kuinka paljon doping-testejä tehdään vuosittain Suomessa. Muistaakseni luku on kuitenkin useampi kymmenen tuhatta. Sen takia mielestäni on kyse liiketoiminnasta niiden firmojen osalta, jotka suorittavat doping-testejä. Tästä syystä ainakin ensivaikutelma näiden vapauttamisesta arvonlisäverosta ei tunnu kovin hyväksyttävältä.

En suoraan sanoen ole myöskään varma siitä, onko aloite sopusoinnussa arvonlisäverodirektiivin kanssa. Epäilen, ettei ole. Kun Suomi hyväksyi arvonlisäverojärjestelmän käyttöönoton osana sitä lainsäädäntöä, jonka me liittyessämme Euroopan unionin jäseneksi hyväksyimme, me

silloin teimme päätöksen vapauttaa tietyt tuoteryhmät arvonlisäverosta ja määrätä tietyille tuoteryhmille alemman verokannan. Luulen, että tässä vaiheessa tästä päättäminen saattaa olla ristiriidassa EU-direktiivien kanssa. En ole siitäkään varma.

Ed. J o e n p a l o : Rouva puhemies! En ole aivan varma direktiiveistä enkä tästä puolesta, mutta tarkastelen lakialoitetta urheilumoraalin puolelta. Itse pidän aika tavalla kyseenalaisena, että dopingia käytetään ja että sitä pitää näin valtavasti tutkia. On urheilun kannalta hyvin epämoraalista, että lisäaineita, voima-aineita ja muita käytetään. Antaako arvonlisäveron poistaminen sitten sen kuvan, että dopingin käyttö on ikään kuin sallitumpaa, kun sen tutkimuksesta ei makseta arvonlisäveroa? Mikä on se viesti, joka tästä lakialoitteesta lähtee maailmalle? Onko se sitä, että dopingin käyttö tuomitaan entistä jyrkemmin vai se, että me olemme ikään kuin hyväksymässä tätä kautta helpommin dopingin käytön? Tämä nousi mieleen ed. Nurmen aloitetta luettuani ja hänen puheenvuoronsa kuultuani.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Ed. Nurmen aloite liikevaihtoveron poistamiseksi doping-testeistä on minun mielestäni hyvä ja kannatettava. Tässä asiassa ei ole mielestäni tärkeää, ovatko laboratoriotoiminnot liiketoimintaa vai eivät. Joka tapauksessa dopingia käytetään niin paljon, että tämän ilmiön takia täytyy tehdä testejä. Minun mielestäni ongelma on niin suuri, että se koskettaa jo jokapäiväistä elämääkin. Kotikaupungissanikin on sattunut tällaisen henkilön kuolemaan johtanut pahoinpitely, eivätkä väkivallanteot ole olleenkaan harvinaisia dopingia harrastaneiden keskuudessa, saati sitten, että kyseiset henkilöt sairastuvat itse eri sairauksiin. Kyllä minun mielestäni ehdottomasti testejä kaivataan, vaikka muissa maissa katsellaan asiaa läpi sormien.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Olen hämmästynyt kansanedustaja, ammattiyhdistysjohtaja Joenpalon puheenvuorosta, kun kysymyshän on siitä, että urheilussa mitellään paremmuutta terveen kehityksen pohjalta. Siis mikä ihminen on treenattuna, se on se, miltä pohjalta kilpaillaan eikä muodosteta sellaisia ihmisraunioita piristeillä ja muilla, joiden testaamiseksi kai doping-kokeet on tehty. Kyllä Porissakin on yksi dopingin ja hormonien käyttäjä, elävä esimerkki, kultamitalimies kyllä mutta tänä päivänä tietyllä tavalla terveydellisesti varmasti ihan ihmisraunio.

Eli kyllä doping-testien käyttäminen ja terveiden urheilutapojen ylläpitäminen ja vaatiminen on perusperiaate, josta on lähdettävä. Ei kai nyt siitä lähdetä, että lähdetään epäterveeseen suuntaan näissä asioissa. (Ed. Kekkosen välihuuto) — Jaha, ed. Kekkonen vielä yrittää selittää väliin. Minä en kuullut, mutta tämä on minun näkemykseni tästä asiasta.

Ed. J o e n p a l o : Rouva puhemies! Haluaisin oikaista ed. Aittoniemen minun puheenvuorostani saamaa väärää käsitystä. En ollut miltään osin doping-testejä vastaan vaan jyrkästi dopingin käyttöä vastaan. Ne ovat kaksi eri asiaa, jotka ed. Aittoniemi syystä taikka toisesta halusi sekoittaa.

Halusin myös eduskunnan pöytäkirjoihin oikaista sen käsityksen, että käytin puheenvuoroni kansanedustajana, en ammattiyhdistysjohtajana, mikä minun mielestäni on aivan selvä asia, kun tässä salissa puhutaan. Emme kenenkään muunkaan siviiliammateista minun ymmärtääkseni kovin paljon täällä merkintöjä pöytäkirjoihin laita.

Ed. N u r m i : Arvoisa rouva puhemies! Tässä lakialoitteessa on puhtaasti kysymys siitä, että urheilu ja urheilijat pysyisivät terveinä ja ns. puhtaina, ei suinkaan mistään liiketoiminnasta vaan siitä, että urheilijoiden terveys voitaisiin taata. Jos on kyseessä joku laboratorio, joka tekee sillä rahaa, niin mehän voimme olla vaikuttamassa siihen, että kukaan ei lähde lyömään tästä bisnestä.

Tässä on tarkoituksena, että mahdollisimman nopeasti saadaan ihmiset testatuiksi. Tässä muistaakseni ei ole kovin suurista summista kysymys. Kuulin joltakin taholta, että se olisi noin miljoona markkaa, mutta en ole saanut tarkkoja lukuja enkä ole niitä hakenutkaan. Kysymys on periaatteesta. Mielestäni terveys urheilijoille pitää pystyä takaamaan, ja semmoista toimintaa, joka siihen tähtää, pitäisi tukea kaikin keinoin. Mielestäni edustajat Puhjo ja Aittoniemi ymmärsivät aloitteen sisällön niin kuin se oli tarkoitettu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

14) Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 33 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 44/1997 vp (Erkki J. Partanen /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Partanen: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa asuva henkilö on vakuutettu sairauden varalta sairausvakuutuslain mukaisesti. Sairausvakuutuslain mukaan vakuutetulle korvataan sairauden perusteella korvausta tarpeellisen sairaanhoidon kustannuksista, sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen perusteella korvausta. Sairausvakuutusmaksujen maksamiseen osallistuvat työnantajat ja vakuutetut.

Vuodelta 1997 perittävä työnantajan sairausvakuutusmaksu vaihtelee yksityisen sektorin työnantajien, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten 1,60 prosentista kirkkojen ja seurakuntien 6,85 prosenttiin ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä. Valtio osaltaan huolehtii, että sairausvakuutusrahaston maksuvalmius on jatkuvasti riittävä, ja suorittaa kalenterivuoden aikana puuttuvan osan sairausvakuutusrahastoon, josta sairausvakuutuksen kustannukset suoritetaan.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksun suuruudeksi vuonna 1997 on säädetty 1,90 penniä vuodelta 1997 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriltä. Vakuutusmaksu on 2,35 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriltä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 80 000 äyriä. Eläketuloa saavalla henkilöllä on edellisen lisäksi korotettu sairausvakuutusmaksu 3,0 penniä vuodelta 1997 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriltä. Korotus voi kuitenkin olla enintään kolme prosenttia veronalaisesta eläketulosta. Eläketuloa saavien korotetun sairausvakuutusmaksun ainoa peruste on, etteivät eläketuloa saavat maksa työeläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua. Eläkkeensaajilta on peritty lisäveroa korotetun sairausvakuutusmaksun nimellä.

Sosiaalivakuutusjärjestelmän idea on, että vakuutusmaksut kerätään niiltä henkilöiltä, jotka ovat vakuutusperusteisen etuuden käyttäjiä. Korotetun sairausvakuutusmaksun periminen eläkeläisiltä on epäloogista, koska eläkeläiset eivät tarvitse ansionmenetyksen korvausta työttömyyden, työkyvyttömyyden, raskauden tai synnytyksen vuoksi. Korotettujen sairausvakuutusmaksujen lisäksi on eläkeläisille viime vuosina tullut huomattavia lisäkuluja mm. sairauskuluvähennyksen poistamisen takia.

Koska eläketuloa saavan henkilön korotetulle sairausvakuutusmaksulle ei ole olemassa sosiaalivakuutuksesta tai oikeudenmukaisuuden periaatteista johdettavia perusteita, on korotetun sairausvakuutusmaksun perimisestä eläkkeensaajilta luovuttava.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että eduskunnan päätöksen mukaisesti 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/1963) 33 §:ään lisätään uusi 3 momentti seuraavasti: "Eläketulosta ei peritä korotettua sairausvakuutusmaksua."

Jos eduskunta tällaiseen muutokseen hyväksyy, niin se tarkoittaisi sitä, että valtion tulot vähenisivät noin 1,5 miljardia markkaa. Työjärjestyksen seuraavassa kohdassa on ehdotus siitä, millä tavalla tämä aukko budjetissa täytettäisiin.

Itse asiasta voisi todeta sen verran, että jokaiselta jakkaralta tässä salissa eri yhteyksissä on tämän istuntokauden aikana käytetty puheenvuoroja, että tämä maksu pitää eläkeläisiltä poistaa. Jos kaikki mielipiteet tuolta kerätään, kun on vedottu eri yhteyksissä eläkeläisten kohteluun, niin tämä on tullut jokaisen yksittäisen kansanedustajan suusta todettua. Uskon tälle ehdotukselle laajaa suosiota.

Ed. Laitinen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Erkki J. Partasen tekemä lakialoite on hyvin perusteltu. Niin kuin hän mainitsi, hyvin monet meistä ovat eri yhteyksissä tuoneet julki sen, että epäoikeudenmukaisuus, mikä koskettaa eläkeläisten korotettua sairausvakuutusmaksua, tulisi alentaa. Vuonna 1991 eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksu oli 1,70 penniä veroäyriltä ja yli 80 000 markkaa vuodessa ansaitsevien osalta 2,70 penniä veroäyriltä. Tänä päivänä se on 4,90 penniä veroäyriltä sekä yli 80 000 markkaa vuodessa ansaitsevilta 5,35 penniä veroäyriltä. Tämä on tavattoman korkea, se on aivan liian korkea ja ei ole millään tavalla perusteltu, koska palkansaajien sairausvakuutusmaksu on 3 penniä alhaisempi. Joskus tätä on perusteltu sillä, että eläkeläiset eivät maksa työttömyysvakuutusmaksua ja tästä johtuen voidaan pitää perusteltuna eläkeläisten korotettua sairausvakuutusmaksua.

Sairausvakuutusmaksuhan rupesi nousemaan

erittäin voimakkaasti edellisen hallituksen aikana. Silloin tehtiin erittäin paljon muun muassa eläkepolitiikassa erilaisia ratkaisuja. Yksilöllistä varhaiseläkeikärajaa nostettiin 55 vuodesta 58 vuoteen jne. Tällä korotetulla maksulla nyt sitten on kerätty eläkeläisten pussista valtion kassaan rahaa.

Toivon, että ed. Erkki J. Partasen lakialoite johtaa toimenpiteisiin siten, että valiokunta ottaa sen käsiteltäväksi ja tekee siitä mietinnön ja että ainakin tämän vaalikauden aikana päästäisiin tilanteeseen, jossa eläkeläisillä olisi saman suuruinen sairausvakuutusmaksu kuin palkansaajilla.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Partanen on puuttunut sellaiseen asiaan, josta on keskusteltu tässä salissa hyvin paljon ja joka keskusteluttaa eläkeläisen piirissä hyvin paljon siinä mielessä, että tämä koetaan epäoikeudenmukaisena maksuna. Aikanaan, kun edellinen hallitus tätä rustasi, perusteista en tarkkaan tiedä, mutta kuulin, että perusteena lienee ollut sellainen ajatus, että eläkeläiset sairastavat enemmän, niin maksavat sitten vähän enemmän.

Nythän tietysti eläkeläisten kohdalla on tapahtunut joitakin parannuksia ja muutoksia siinä mielessä, että kelamaksu poistui. Mutta tämä on se epäkohta, tämä yhä edelleen on olemassa. Mitä parhaimmin tämä sopisi tähän yhteyteen, että jos ei tänä vuonna, niin ensi vuonna tämä voitaisiin poistaa ja mahdollisesti seuraavana vuonna loput. Nyt kuitenkin kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus kun tehtiin, niin luvattiin minun käsitykseni mukaan hallituksen toimesta, että kenenkään käteen jäävä osuus ei pienenisi. Jollakin tavoin se on tietysti toteutunutkin, mutta osin näyttää siltä, että loppuleikkauskauden osalta se lienee mahdottomuus toteuttaa. Tässä olisi ainakin yksi hyvä keino tehdä se sillä tavalla, että 3 penniä korkeampi maksu pudotettaisiin samalle tasolle, mitä muilla tulonsaajaryhmillä ja silloin pääsisimme siltäkin osin parempaan oikeudenmukaisuuteen.

Toivoisin nyt, että kun ministeri Mönkäre tekee ensi vuoden budjettilinjauksia, hän sisällyttäisi siihen tämän tyyppisen asian joko kokonaisuutena tai osittain pudotettuna, mutta että kahden kolmen vuoden aikana tämä tehtäisiin.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Eläkeläisillä on ylimääräinen 3 pennin sairausvakuutusmaksu, kuten ed. Partasenkin aloitteessa todetaan. Sitä osin perusteltiin sillä, että eläkeläisillä ei ole työttömyysvakuutusmaksua, mikä on palkansaajilla. Ed. Partanen totesi, että koko eduskunta on sillä kannalla, että sairausvakuutusmaksu tulisi poistaa. Tämähän ei kyllä viime syksynä, jolloin keskusta teki konkreettisen esityksen siitä, että sitä olisi alennettu yhdellä prosenttiyksiköllä, ei realisoitunut. Silloin sosialidemokraatit eivät esitystämme valitettavasti kannattaneet. Pitää paikkansa, että tämä yksi prosenttiyksikkö on 430 miljoonaa markkaa valtiontaloudessa, mutta asia on hoidettava.

Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että eläkeläiset eivät ole mikään homogeeninen ryhmä veronmaksajia. Kyllähän viime syksynä tehdyissä veroratkaisuissa suurituloiset eläkeläiset saivat asteikkotarkistukset ja ehkä joku eläkeläinen Jaakko Lassila -tyyliä sai todella tuhansien markkojen verohelpotukset. Sen sijaan kaikkein pienituloisimmat eläkeläiset, jotka eivät maksa lainkaan veroa, eivät päässeet lainkaan verovähennysten piiriin. Toisaalta heidän maksettavakseen tulivat kuitenkin korotetut energia- ja jäteverot. Kiinnitän huomiota siihen, että myös eläkeläisryhmän sisällä meidän tulisi toimia niin, että verokevennykset painottuisivat pieni- ja keskituloisille eläkeläisille eikä mentäisi prosenttikevennyksiin näin summittaisesti.

Keskusta tukee ed. Partasen aloitetta.

Ed. N u r m i : Arvoisa rouva puhemies! Itse tuen lämpimästi ed. Partasen aloitetta, olenhan tehnyt samasta asiasta itse myös toivomusaloitteen. Minusta tämä lisäisi oikeudenmukaisuutta, mikäli se toteutuisi sellaisenaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! En puutu asian sisältöön, se on tullut tässä selville. Kun ed. Partanen totesi, että lähes joka paikalta täällä asiaa on puollettu ja nyt aloitteessa on nimiä vain vajaa neljäkymmentä, niin uskon, että siihen olisi ollut saatavissa yli satakin nimeä, jolloin sen painoarvo olisi valiokunnassa tullut paremmin esille. Helppo tässä on arvostella, että ed. Partanen ei ole hakenut yli sataa nimeä, mutta varmasti olisi ollut ne helppo saada. Minunkin nimeni on kyllä tässä, mutta ei ed. Partasen seuraavassa aloitteessa, joka on sitten taas toinen asia.

Saattaa olla, että tämä asia hautautuu jyväkasan alle, ei jyväkasan sikäli, että se viittaa keskustaan, mutta sanotaan, että metallikasan alle täällä eduskunnassa, kun siinä ei ole niitä yli sataa nimeä, mutta on kuitenkin hyvä, että on tuotu konkreettisesti esille tällainen eduskunnan halu.

Tähän olisi varmasti saatu vaikka kuinka paljon nimiä. Kukaan ei yksinkertaisesti uskalla olla laittamatta nimeänsä, jos pyydetään. Siinähän voi käydä poliittisesti kepulisti, eikö näin, ed. Kekkonen?

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Partasen kanssa keskustelin aloitteen tekemisen aikoihin ja lupasin myös panna aloitteeseen nimeni, en sen tähden ettenkö uskalla olla poissa, vaan sen tähden, että pidän asiaa todella tärkeänä. Ed. Partanen ilmeisesti kuitenkin unohti oman maakunnan mieheltä kysyä nimeä, sitten kun aika oli, ja niin ei nimeäni aloitteessa ole. Mutta todellakin kannatan sitä ja uskon, että koko kristillisen liiton eduskuntaryhmä lämpimästi kannattaa asian eteenpäinviemistä ja hyväksymistä.

Taisi kuitenkin olla viime syksynä, kun asiasta äänestettiin ja hallituspuolueitten rintama oli se, joka toisin menetteli, ja näin asia on edelleen korjaamatta, vaikka on huomattava, että maan talous on nyt paljon paremmassa kunnossa kuin oli silloin, kun näitä ikäviä päätöksiä aikanaan tehtiin. Asia on todella nyt niin tärkeä, että toivoisi nykyisten hallituspuolueiden koko voimallaan ajavan asian siihen kuntoon, mikä tyydyttäisi sekä eläkeläisiä että olisi myös muutoin kohtuullista.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Kun hallitus täytti kaksi vuotta, olen sen jälkeen arkistoinut pääministerin ja valtiovarainministerin puheet, joissa luvataan tiettyjä uudistuksia. Molemmat ministerit, jotka, kuten tiedämme, hyvin olennaisesti vaikuttavat koko hallituksen linjaan, ovat olleet sitä mieltä, että juuri ed. Partasen esittämän aloitteen suunnassa pitää edetä. Olen myös arkistoimassa kaikki ne aloitteet, jotka vaalikauden viimeisen kahden vuoden aikana kansanedustajien taholta tehdään ja jotka ovat samansuuntaisia kuin ne lupaukset, joita pääministeri ja valtiovarainministeri ovat antaneet.

Jotenkin minusta tuntuu, että tässä ei kuitenkaan ole kysymys rehellisestä pelistä, vaikka kannatankin tätä aloitetta. Eli nyt näyttää siltä, että monet kansanedustajat — ja olen huomannut tämän 22 vuoden ajan tässä eduskunnassa, niin ettei tämä ole mikään uusi ilmiö — tekevät aloitteita sellaisista asioista, joiden tiedetäänkin toteutuvan seuraavien kahden vuoden aikana. Tämä on tietenkin hyvä asia, mutta siinä jokin ikään kuin klikkaa kuitenkin. Eli kannatan tätä aloitetta, mutta mielestäni meidän kaikkien pitäisi pitää huolta, että ministerit pitävät todella niistä lupauksistaan kiinni. Sen kautta nämä aloitteetkin voivat toteutua.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Laaksolla oli hyvä puheenvuoro. Todellakin veropolitiikassa pitää nyt katsoa, mitä ovat teot ja puheet.

Kiinnitän huomiota siihen, että ehkä meillä on ongelmana se, että nykyhallituksellahan ei ole mitään veropoliittista ohjelmaa. Ei ole veropoliittista ministerivaliokuntaa, joka kokoontuisi säännöllisesti kuten edellisessä hallituksessa oli. Itse asiassa kai tämä veropoliittinen ministerivaliokunta on olemassa, mutta se on tasan kaksi kertaa kokoontunut. Tästä käy ilmi se, että veropolitiikassa ei ole määrätietoisesta ohjelmaa.

Toisaalta tiedämme, että valtiovarainministeriössä olevien ministereiden yhteistyö ei ole mitenkään erityisen hyvää. Näin ollen monet ministereiden julkiset lausunnot, mitä on annettu veropolitiikasta, eivät ole omalta osaltaan edistäneet johdonmukaista veropolitiikkaa, vaan ovat päinvastoin sitä hämmentäneet.

Näin ollen, kun me tiedämme, että esimerkiksi yhteisöveron tuotto on erittäin mittava, paljon suurempi, mitä me kuvittelemme, meillä olisi liikkumavaraa veropolitiikassa hoitaa oikeudenmukaisesti eläkeläisten asiat, ennen kaikkea hoitaa työn verotuksen keventäminen työllisyyttä edistävällä tavalla, mutta tämä, arvoisa puhemies, edellyttäisi, että meillä olisi hyvä yhteistyö valtiovarainministeriössä, meillä olisi veropoliittinen ohjelma, meillä olisi toimiva ministerivaliokunta. Valitettavasti nyt tältä osin näkymät ovat varsin heikot. Näyttää, että Lipposen hallitus on hukkaamassa johdonmukaisen veropolitiikan eväät talouden nousun aikana, ja tätä kovasti valitan.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä vei tämän nyt vähän laveammalle tasolle, kuin mikä on tämä yksittäinen esitys, joka sinänsä on hyvin tärkeä. Kun ed. Ala-Nissilä kaipaa veropoliittista ohjelmaa, niin sellaisen ohjelman tekeminen erillään esimerkiksi talouspoliittisesta ohjelmasta on jotenkin mieletöntä ja mahdotonta, ja talouspoliittinen ohjelma tällä hallituksella on, erittäin tiukka, erittäin täsmällinen. Siitä seuraa myös veropoliittinen ohjelma, jota ei tarvitse sillä tavalla markkinoida erityisesti, niin kuin ed. Ala-Nissilä tässä edellyttää. Sanoisin kuitenkin, kun hän viittasi edellisen hallituksen veropoliittiseen ohjelmaan, että sitähän

pantiin toimeen syksyllä 94. Menimme vaaleihin keväällä 95 ja olimme suurissa vaikeuksissa juuri sen ohjelman kanssa.

Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakso oli tässä asiassa jossain määrin oikeassa, mutta hänen johtopäätöksiinsä en yhdy. Mutta olen sitä mieltä, että tällaisilla esityksillä, jollainen tämäkin on, on se merkitys, että ne tukevat sitä linjaa, jota linjaa ymmärtääkseni on ruvettu jo noudattamaan. Toisin sanoen minulla on se käsitys, että tässä asiassa tapahtuu selvä liikku eteenpäin ja se, että näitä esityksiä on, ne tukevat sitä liikkua, vallankin kun ne tulevat hallituspuolueiden arvostettujen kansanedustajien taholta.

Ed. Partanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laaksolle sanoisin sen verran, että sisällöltään asia on varmasti, niin kuin sanoitte, täällä monta kertaa käsitelty ja jopa hallituksen sisällä käsitelty. Mutta tapaa en tiedä, miten ovat käsitelleet ja mihin ovat päätyneet. Mutta sen tiedän, että varmasti eivät ole käsitelleet siinä muodossa kuin aloitetta tehtäessä olen miettinyt. Se on se seuraava työjärjestyksen kohta. En usko, että ovat luvanneet sitä, ainakaan näiltä syömisiltä.

Puhemies: Ed. Ala-Nissilä, viitaten edelliseen puheenvuoroonne huomautan, että keskitytään ed. Partasen lakialoitteeseen.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Ed. Partasen lakiesitys liittyy tuloverotukseen, jota meidän on katsottava hieman laajemmin, tätä tuloverotuksen kokonaisuutta.

Puhemies (koputtaa): Puhemies ratkaisee, milloin keskitytään mihinkin asiaan. Nyt keskitytään tähän asiaan.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Olen juuri keskittymässä tähän asiaan.

Puhemies: Sopii tulla siihen ja pian!

Puhuja: Tässähän on kysymys 430 miljoonan markan verokevennyksestä prosenttiyksikköä kohden eli yhteensä siis lähes 1,5 miljardista, ja tämä on varsin suuri veropoliittinen kevennys koko veropoliittisessa katsannossa, mitä nyt teemme tulevassa budjettiriihessä. Sen takia tätä pitäisi katsoa hieman laajemmassa yhteydessä veropolitiikan kokonaisuudessa.

Kun ed. Kekkonen puhui täällä veropolitiikasta viime vaalikaudella, jolloin lisäksi tuo ylimääräinen sairausvakuutusmaksu syntyi, (Puhemies koputtaa) niin silloin mielestäni veropolitiikassa tehtiin paljon uudistuksia ja saatiin aikaan johdonmukainen linja. Tämäkin kysymys pitäisi käsitellä osana johdonmukaista veropoliittista linjaa ja huolehtia siitä, että myös eläkeläisten kesken veropoliittinen oikeudenmukaisuus toteutuu. On siis niin, että tämä kohdentuu kaikkiin eläkeläisiin samalla tavalla, joten suurituloinen eläkeläinen saisi suurimman hyödyn tästä verokevennyksestä. Sen takia, vaikka kannatan tätä esitystä, mielestäni on lähdettävä siitä, että verokevennykset kuitenkin myös eläkeläisten osalta painotetaan pieni- ja keskituloisiin eläkeläisiin, joille nämä välillisen verotuksen rasitukset enimmillään kohdistuvat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

15) Lakialoite laeiksi tuloverolain 124 §:n ja korkotulon lähdeverosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 45/1997 vp (Erkki J. Partanen /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Partanen: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotus pitää sisällään tuloverolain 124 §:n ja korkotulon lähdeverosta annetun lain 6 §:n muuttamisen. Perusteluja:

Nykyinen pääomatulojen vero on korotuksesta huolimatta kansainvälisestikin ottaen alhainen. Muun muassa Ruotsissa on 30 prosentin verokanta. Tällä hetkellä taitaa Euroopassa olla Suomen lisäksi yksi toinen maa, jota minä en tiedä, näin minulle kerrottiin, jossa on alempi kuin 30 prosenttia. (Ed. Kekkonen: Luxemburg!)

Aikanaan, kun vero otettiin käyttöön, mahdollisimman alhaista verokantaa puolustettiin silloisilla levottomilla raha- ja valuuttamarkkinoilla. Alhaisen verokannan katsottiin kompensoivan sijoituksiin liittyvää epävarmuutta ja houkuttelevan pääomia ulkomailta. Suomen EU-jäsenyyden myötä tilanne raha- ja valuuttamarkkinoilla on rauhoittunut huomattavasti. Tätä il-

mentää muun muassa selvästi laskenut korkotaso. Yleinen markkinoiden rauhoittuminen siis puoltaa korkeampaa pääomaveroa.

Suomen EU-jäsenyyden ja edessä olevan Emu-jäsenyyden seurauksena verotusta voidaan tältäkin osin harmonisoida muiden EU- ja Emu-maiden kanssa. Pääomaveron nostolla kyetään rahoittamaan muiden tulojen verotuksen eli tässä tapauksessa eläkkeensaajien eläketulojen verotuksen alentamista. Kun on todennäköistä, että palkkatulojen verotusta tullaan hallituskauden jäljellä olevina vuosina edelleen keventämään, on perusteltua keventää myöskin eläkkeensaajien tulojen verotusta. Tällä perusteella tämä ehdotus liittyy edelliseen lakiehdotukseen. Tämän verokannan tuotto, 2 prosentin korotus eli 28:sta 30 prosenttiin, on myöskin arvioitu noin 1,5 miljardiksi. Tässä on kaksi ehdotusta vastakkain.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kun pääoma- ja yhteisöverouudistus toteutettiin, uudistus sinänsä oli oikea, koska silloin laajennettiin veropohjaa, mikä käytännössä merkitsi sitä, että verotulot kasvoivat merkittävästi. Mutta silloin tehtiin virhe siinä, että veroprosentti määriteltiin niin alhaiseksi kuin 25 prosenttiin. Sosialidemokraateilla oli, kun Lipposen hallitusta muodostettiin ja hallitusneuvotteluja käytiin, tahtoa siihen, että pääoma- ja yhteisövero olisi nostettu 30 prosenttiin, mutta kompromissina jäätiin 28 prosenttiin.

Tämä ed. Erkki J. Partasen lakialoite on hyvin perusteltu. Jos me katsomme, miten pääomia Euroopassa verotetaan, ei ole pelättävissä, että jos me nostamme pääomaverotusta 28:sta 30 prosenttiin, pääomat täältä pakenisivat ja meidän pääomamme investoisi muualle. Tällaista pelkoa ei varmastikaan ole. Toisaalta on todettava se, että kun meillä on palkkatuloverotus niin tavattoman korkea, on epäoikeudenmukaista, että pääomia verotetaan näin alhaisesti.

Minusta tämä lakialoite on aivan oikein, niin kuin ed. Partanen totesi, käsiteltävä sitä taustaa vasten, että tällä toimenpiteellä voidaan rahoittaa eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentaminen.

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Olen ymmärtänyt asian niin, ja se on saanut vahvistuksensa lukuisissa hallituksen vastauksissa tästä samasta asiasta tehtyihin eduskuntakyselyihin, että hallitus ei tämän vaalikauden aikana tule korottamaan pääomien tuloveroprosenttia.

Ymmärrän tämän aloitteen lähtökohdaksi juuri sen, mikä tässä on kirjoitettukin, eli ed. Partanen haluaa muiden allekirjoittajien tavoin ikään kuin rahoittaa eläkkeensaajien korotetun sairausvakuutusmaksun poiston. Itse olen kuitenkin allekirjoittanut tämän aloitteen siksi, että pidän oikeana ylipäänsä tämän verokannan nostamista, koska käytäntö on osoittanut alemman verokannan, nyt voimassa olevan verokannan, mahdollistavan muun muassa keinottelun eli palkkatuloja siirretään pääomatuloverotukseen ja tätä kautta tapahtuu keinottelua. Näen, että jos me haluamme tässä asiassa saada muutoksen, niin erityisesti meidän vasemmiston pitäisi silloin vaikuttaa pääministeri Lipposeen, joka varsin yksiselitteisesti aina tätä asiaa kysyttäessä on todennut, että hallituksessa on sovittu, että tällä vaalikaudella ei pääomaveroprosenttiin enää puututa.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Partasen toinen aloite on mielestäni vähän populistinen aloite, joka ei tule johtamaan tuloksiin eikä sen pidäkään johtaa tuloksiin. Itse en kannata tätä aloitetta.

Ehkä, arvoisa puhemies, saan viitata viime vaalikauteen sen verran, että viime vaalikaudella tehtiin pääoma- ja yhteisöverouudistus. Se oli hyvä verouudistus, jonka tavoitteena oli nimenomaan laaja veropohja ja matala verokanta. Nyt Lipposen hallitus on korottanut jo pääomaverokantaa 25:stä 28:aan. Viittaan tässä esimerkiksi yhteisöveroprosenttiin. Nythän on niin, että vaikka meillä verokanta voi näyttää alhaiselta, niin samaan aikaan meillä poistettiin yritysten varausmahdollisuudet ja tuloksentasausmahdollisuudet. Itse asiassa todellinen, efektinen verokanta meillä on suurempi kuin tämä 28 prosenttia näyttää ulospäin. Yritykset maksavat tällä hetkellä paljon enemmän veroja kuin ne maksoivat ennen. Toisaalta yhteisöveron tuotto valtiolle on selvästi suurempi kuin ennen ja samaan aikaan kuitenkin verojärjestelmä johtaa siihen, että yrityksen taseet vahvistuvat ja voivat vahvistua, kun veroprosentti on tässä suhteessa alhaisempi.

Jos me lähdemme tätä veroprosenttia korottamaan, väitän, että sillä on osin negatiivisia vaikutuksia. Kiinnitän huomiota siihen, että sosialidemokraattinen puolue on omalta osaltaan ottamassa myönteistä Emu-kantaa, joka tuo voimakkaita paineita verotuksen yhtenäistämiseen, toisaalta tuo voimakkaita paineita siihen, että meidän pitäisi yritysten ja maatilojen taseita vah-

vistaa, jotta ne pärjäisivät näissä erittäin vaativissa kilpailuolosuhteissa, mitä Emu tuo.

Tämä aloite ei sovi lainkaan tähän kokonaisuuteen ja väitän, että tämä on populistinen, tekisi mieli sanoa, vähän pölhöpopulistinen aloite, joka ei johda mihinkään.

Ed. J o e n p a l o : Rouva puhemies! En miltään osalta halua loukata ed. Ala-Nissilän ajatusta tämän aloitteen populistisuudesta, mutta jotenkin olen tässä salissa hänen ja hänen ryhmänsä puheenvuoroja kuunnellessani tullut siihen tulokseen, että kyllä populismia on harrastettu erinomaisen runsaasti teidän henkilökohtaisissa aloitteissanne ja ryhmänne aloitteissa ylipäätään. Se populismista.

Mitä tulee tähän aloitteeseen, tämän hyvä puoli on se, että taas kerran voidaan keskustella erittäin tärkeästä asiasta. Miksi eräs tulomuoto, pääomatulot ja yleensä omistamiseen liittyvät tulot, ovat erityisessä suojeluksessa suomalaisessa yhteiskunnassa? Kun työtön maksaa työttömyysturvastaan lähes saman veron kuin rikas ihminen, hyvin toimeentuleva ihminen pääomatuloistaan, tämä ei voi olla miltään osin oikeudenmukaista eikä kuulu suomalaiseen ajatteluun. Tässä mielessä tästä on voitava keskustella.

Puolustan pääministeri Lipposta niiltä osin, että hänen tehtävänsä on puolustaa hallitusohjelmaa, mitä siinä on sovittu, ja pitää näiltä osin järjestystä yllä. Mutta toivon, että voimme tällä aloitteella saada sellaisen keskustelun aikaan, että pääministeri ja keskeiset ministerit miettivät myös tämän asian moraalista puolta.

Suomen pääomamarkkinat eivät menetä kilpailukykyään, jos pääomaveroa nostetaan esimerkiksi 30 prosenttiin. Tämä on tutkijoiden toimesta selvitetty ja se tutkimus on vähintään yhtä luotettava kuin ed. Ala-Nissilän äsken esittämä selvitys. Tässä suhteessa voimme olla turvallisin mielin liikkeellä, ei pääoma sen seurauksena katoa, jos me tämän aloitteen toteutamme, vaikka en nyt jaksa kyllä uskoa, että tämä aloite johtaa siihen, mihin sillä pyritään, mutta johtaapa se ainakin hyvään keskusteluun.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Partasen aloite on siinä mielessä hyvä, että tällä osoitetaan selvä kohde, millä rahoitetaan edellisen aloitteen aiheuttama aukko. Siinä mielessähän tällaisia aloitteita kaivataan, kun tässä on selkeä osoite olemassa.

Kun tässä keskustelua on kuunnellut, niin tämä on laajaa veropolitiikkaa kokonaisuutena, mutta kun ed. Ala-Nissilä herätti ajatuksen siitä, että Emuun mentäessä verotusta harmonisoidaan, niin tämähän tarkoittaa silloin sitä, että kun muualla on korkeampi pääomaveroaste, niin tämä ed. Partasen ajatushan toteutuu? Olisiko tässäkin ed. Partanen ollut kaukoviisas, niin kuin tässä aikaisemmin todettiin, että tämä toteutuu. Ed. Erkki Partanen vain teki aloitteen nyt, kun tiesi, että todennäköisesti Emuun mennään.

Minustahan pitäisi ajatella sillä tavalla, niin kuin aikaisemmin olen kuvannut, että kun on laiskaa rahaa, jonka edestä ei tehdä enää hikoillen työtä, niin eikö pitäisi yhteisenä linjana olla myös porvariston taholla näkemys siitä, että sitähän pitää saada Suomessa ja muuallakin kovemmin verotettua. Sellaisen rahan, joka tehdään oikein hiellä, työllä ja tuskalla ja vaivalla saadaan irti jostakin, pitää olla matalasti verotettua, eikä tehdä niin päin, että tällainen, joka tulee sijoittamalla ja vähällä työllä, pääsee helpommalla. Siinä mielessä tässä on vain ensi askel siihen suuntaan, että pääomatkin, laitteet, koneet ja muut pääomatuotot maksaisivat vähän korkeampaa veroa. Se ei vie nimittäin meiltä rahoja pois, jos nostetaan 30:een. Jos niin olisi, muualta Euroopasta olisi tänne Suomeen tullut suorastaan tulva rahaa, koska siellä on korkeampi verokanta. Sekin on todistettava näin päin.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Edellisen hallituksen tältä osin tekemiä töitä en yhtään kadu eli sitä, että mentiin EU-maiden malliseen pääomatulojen verotukseen. (Ed. Ala-Nissilä: Se oli hyvä uudistus!) — Se oli hyvä uudistus. — Silloin elettiin laman pahimpia, syvimpiä aikoja ja päätettiin veropoliittisessa ministerivaliokunnassa panna prosentti 25:een, jotta saadaan pysymään pääomat Suomessa ja niitä jopa tänne lisää, ja näin työllisyyttä edes jollakin tavalla yritettiin parantaa. Ongelmat olivat tietysti suuret, eikä se välttämättä näkynyt, mutta jos näin ei olisi tehty, uskon vakaasti, että oltaisiin paljon huonommassa tilanteessa vielä tänäkin päivänä.

Sen jälkeen prosenttia on tämän hallituksen aikana nostettu 28:aan. En näe pahana, vaikka sitä nostettaisiin 30:eenkin, mutta totean, että sillä on myös negatiivisia vaikutuksia muun muassa asumiskustannuksiin, talletuskorkoihin jne., joiden verotus näin kiristyisi. Sitä ei varmaan vasemmisto välttämättä ihan hyvänä pidä.

Verouudistukseen liittyen vielä totean, että veropohjaa todella laajennettiin mittavasti. Näin

tuli uusia tuloja korkeammalle veroasteelle myyntivoittojen ja muiden osalta. Toisaalta yritysten vakavaraisuutta vahvistettiin huomattavasti. Se on ehkä kaikkein tärkein asia. Meillä oli taloudellisesti heikkopohjaisia yrityksiä. Veronkiertoa, varauksien käyttöä rajoitettiin, niin kuin täällä mainittiin, varsin voimakkaasti eli se uudistus oli hyvä. Onko nyt mentävä 30 prosenttiin? Uskonpa, että kun tästä aloitteesta ja asiasta syksyllä äänestetään, sosialidemokraatitkin kiltisti Lipposen johdolla äänestävät tätä esitystä vastaan.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minä olen oppinut tänään ainakin kaksi uutta sanaa taikka yhdistelmän: pölhöpopulismi. Jos siihen pannaan liitteitä esittäjästä, sen minä ymmärränkin sitten.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita varmasti sitä. Satoja ehdotuksia olen täällä salissa parin vuoden aikana joutunut seuraamaan ja kuuntelemaan. Silloin kun elämästä tulee populismia, pannaan sille ehdotukselle vastapainoa. Minusta se on hyvä ilmaisu kyllä tälle asialle. Ensin ottaa ja sitten antaa. Niiden pitää olla vaakakupissa.

Mitä on tapahtunut tämän veron kohdalla aikaisemmin? Vaikka se on kuinka hyvä ollut olevinaan, niin jos tarkastetaan viime vuosilta, mitä tästä maasta on sijoitettu pääomia ulos ... (Ed. Kankaanniemi: Se on eri asia!) — Ei se ole mikään eri asia, koska silloin myös tällä puolella on raha liikkunut.

Mikä on veron ja sen alhaisuuden merkitys tähän ollut? Mitä tapahtuu, jos kahdella prosenttiyksiköllä tätä muutetaan? Ei mitään. Minä uskon kuitenkin joka tapauksessa, että veropohjaa joudutaan laajentamaan tulevien vuosienkin eri tilanteissa. Tämä veromuoto tulee olemaan yksi laajentamisen kohde. Se tulee myös olemaan yksi korottamisen kohde, olivatpa hallitusvastuussa ketkä hyvänsä.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ihan alkuun, tässä on kaksi aloitetta peräkkäin, joista toinen vei, toinen toi. Tämä on minusta hyvää poliittista moraalia. Tässä minusta ed. Partanen ansaitsee tavattoman korkean arvosanan. Kun hän esittää jotain, hän esittää myös, miten se rahoitetaan. Voi kun tässä salissa olisi sellaista ajattelua enemmänkin!

Mutta sitten kun mennään aivan erityisesti tähän lakialoitteeseen, josta nyt on kysymys, minun täytyy kyllä olla ed. Joenpalon ja monen muunkin kanssa hiukan eri mieltä siitä, onko tällä merkitystä pääomien pysymiseen maassa. Kysymys ei välttämättä ole siitä, kuinka paljon siitä pääomasta leikataan, vaan kysymys on enemmänkin siitä viestistä, minkä tämä leikkaamisen idea ulkomaille antaa. Kun me olemme Emu-ratkaisun edessä, me emme tiedä, menemmekö me Emuun vai emmekö me mene Emuun, mutta kaikin puolin olisi minusta hyvin tähdellistä juuri nyt lähteä Emu-tilanteeseen sellaisesta lähtökohdasta, joka on stabiili ja vakaa.

Minun on myönnyttävä, ed. Ala-Nissilä, nyt kerrankin teidän kantaanne siinä, että se 25 prosenttia syvimmän laman oloissa saattoi olla erittäin hyvä ratkaisu. Muistan, kuinka sitä vastustettiin täällä, mutta siinä tilanteessa se oli yksi niistä hätäratkaisuista, joilla saattoi olla merkitystä, joka ei ollut pelkästään negatiivista.

Mutta se täytyy nyt muistaa, että kun tätä hallitusohjelmaa rakennettiin, niin pääomaverotustahan nostettiin. Oli kompromissin tulos, että sitä korotettiin hiukan ja se korottaminen olisi voinut olla vähän suurempikin, mutta minusta vakaan talouden ajatukseen kuuluu se, että pidämme ne tasot yhden vaalikauden aikana, mitkä on valittu, vallankin tällaisessa tilanteessa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Olen allekirjoittanut ed. Partasen edellisen aloitteen, mutta en muistaakseni tätä aloitetta. Lähdin siitä, että ei hyvää asiaa pidä rahoittaa negatiivisella ratkaisulla, niin kuin tässä tapauksessa olisi tapahtunut.

Aikanaan kun pääomaveroprosentti laskettiin 25:een, sillä tarkoitettiin saada taloudellista toimeliaisuutta liikkeelle. Siitähän siinä oli kysymys. Sen jälkeen veroprosenttia on nostettu. Yleensäkin ottaen lähden siitä, että jos ei ole aivan välttämätöntä, niin nykivä veropolitiikka on kaikkein pahinta, mitä voi olla. Ei siihen voida pitkäjänteisesti luottaa missään tapauksessa. Jos pääomaveroprosenttiakin suhdanteiden mukaan yhtämittaisesti vedetään ylös ja alas, niin se on kyllä negatiivinen piirre.

Jos sitten alhaista pääomaverotusta käytetään, niin kuin varmasti on käytetty, väärin, niin pitää pyrkiä verotuslainsäädännöllisesti keksimään portit, millä se estetään, mutta se, että tässä vaiheessa tämä nostettaisiin 30 prosenttiin, on aivan järjetöntä. Siinä ei ole mitään järkeä. Se on todella puhtaasti populistinen ajatus, jota ei pidä tukea. Tässä ed. Ala-Nissilä, joka on alan asiantuntija, tietysti hyvin perusteellisesti tämän asian selvitti. Häneen täytyy kyllä ihan perustellusti yhtyä. Olisi hyvä yhtyä sosialidemokraattienkin,

kun varmasti huomaavat, että hänen näkemyksensä tässä oli aito ja täysin selvä käytännön näkemys.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Siitä rahasta, millä pääoma on aikanaan hankittu, on jo kertaalleen vero maksettu. Pääomaveroa ei ole siis syytä nostaa yhtään prosenttiyksikköä.

Siellä, missä on korkeampi pääomavero, on selkeästi matalampi tulovero ja alempi verotus yleensäkin. Jos muutoksia tehdään, niin tehtäköön niinpäin, että ensin lasketaan tuloveroa ja sitten voitaisiin harkita pääomaveron korottamista.

Demokratia ei ole välttämättä sellaista, että kaikilla on yhtä huono olla.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! SDP on nostanut Emu-keskustelussa esille puskurirahastot. Olen aivan varma siitä, että aivan pian me kuulemme, ja oikeastaan me kuulimme jo kyllä ed. Ala-Nissilältä Emuun liittyvän argumentin pääomaverotuksen osalta.

Itseasiassa Euroopan unionin keskimääräistä tasoa alempaa verokantaa varmaankin tullaan Suomessa puolustelemaan sillä, että se on yrityksille tarkoitettu puskurirahasto niitä riskejä vastaan, mitä mahdollinen Emu-jäsenyys aiheuttaa. Luulenpa, että tämä tulee olemaan se keskeinen argumentti lähitulevaisuudessa, jolla esimerkiksi ed. Partasta ja meitä muita, jotka olemme sitä mieltä, että pääomatulojen verotusta pitäisi korottaa, tullaan vastustamaan.

Huomasin jo ed. Kekkosen puheenvuorossa hieman epäilyä, joka kohdistui tämän aloitteen toteutumiseen. Itse olen aivan varma, että aloite ei tule tällä vaalikaudella toteutumaan, koska se todellakin on ristiriidassa sen kanssa, mitä pääministeri ja valtiovarainministeri ovat keskenään sopineet. Emu-jäsenyys sulkee tämän toteutumisen pois myös ensi vaalikaudella, koska tämä todellakin yritysmaailman mielipiteissä tulee olemaan SDP:n vaatima puskurirahasto yritysten osalta.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ehkä on syytä todeta pääomaverosta se, millä tavalla pohjan laajennus ja yleinen taloudellinen kehitys on vaikuttanut pääomaveron tuottoon. Kun pääomavero tuli ensimmäisen kerran vuonna 93, niin esimerkiksi kuntien osalta, jonka tunnen hyvin tarkoin, ennakkoina kirjattiin silloin 600 miljoonaa markkaa. Tänä vuonna pääomaveron tuotto on viimeisimmän tiedon mukaan noin 20-kertainen, vuoden 1993 lopulliseen tuottoon verrattuna kymmenkertainen elikkä pääomaveron tuotto alkaa lähestyä tuloveron tuottoa. Rako ei ole enää hirvittävän suuri.

Näin ollen on katsottava kokonaisuutta, millä tavalla tässä asiassa edetään. Jos myöhemmin todetaan, että on mahdollista ja aihetta nostaa, niin eihän tähän prosenttiin tarvitse linnoittautua, mutta mielestäni tässä vaiheessa ei ole näköpiirissä mitään sellaista syytä, että pitäisi ryhtyä pääomaveron korottamiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 37 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys 38/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 7/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

17) Hallituksen esitys laiksi lääkkeiden velvoitevarastointilain muuttamisesta

Hallituksen esitys 45/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 20.50.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio